

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PÁTRÁNÍ PO OSOBÁCH V RÁMCI POLICIE
ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Michal Stryk, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

STRYK, M. *Pátrání po osobách v rámci Policie České republiky : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 69 s.
Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: pátrání, Policie České republiky, pohřešovaná osoba, hledaná osoba, informační systém PATROS

Bakalářská práce se zabývá problematikou pátrání po osobách v rámci Policie České republiky. V úvodní části rozpracovává historický exkurz a teoretickou nauku v oblasti pátrání, následně jsou v souladu se současnou právní úpravou charakterizovány objekty a subjekty pátrání po osobách, jeho formy a prostředky. V závěru je představen postup při konkrétní realizaci pátrání po osobách v praxi s uvedením případů z policejní praxe. Celá koncepce bakalářské práce přináší přehledný a ucelený obraz problematiky pátrání po osobách v rámci Policie České republiky.

ABSTRACT

STRYK, M. *Search for Persons within Police of the Czech Republic : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 69 p.
Supervisor: JUDr. Jan Bouchal

Key words: search, Police of the Czech republic, missing person, wanted person, information system PATROS

The whole conception of the bachelor thesis provides the clearly arranged and complex example of the issue of searching for person within the Police of the Czech republic. The introduction elaborates historical excursion and theoretical philosophy in the area of searching, consequently in accordance with current legislation, the subjects and objects of search for persons are characterized as well as its forms and means. The conclusion introduces routine procedures in search of individuals, real „police-life“ examples including the evaluation of current state of searching. The whole bachelor thesis brings synoptic and compact picture of the searching issue within the Police of the Czech republic.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Historický exkurz.....	10
3 Teoretická nauka v oblasti pátrání	15
3.1 Pojem pátrání.....	15
3.2 Význam a cíl pátrání.....	16
3.3 Druhy pátrání.....	17
4 Objekty a subjekty pátrání po osobách	20
4.1 Objekty pátrání po osobách.....	20
4.2 Subjekty pátrání po osobách.....	28
5 Formy a prostředky pátrání po osobách.....	35
6 Kompletní realizace pátrání po osobách v praxi.....	52
6.1 Zahájení a vyhlášení pátrání.....	52
6.2 Průběh pátrání po osobách	55
6.3 Postup po vypátrání osoby	56
7 Kazuistika.....	58
7.1 Pátrání po podezřelé osobě cizí státní příslušnosti.....	58
7.2 Pátrání po totožnosti neznámé mrtvoly	59
7.3 Pohřešování seniora.....	61
Závěr	64
Seznam použitých zdrojů	66
Seznam zkratek	68

Úvod

S pojmy jako jsou pátrání, pohřešování, hledaná nebo nezvěstná osoba se v dnešní době široká veřejnost setkává poměrně často. V médiích je zejména ve zprávách oblasti kriminality a s tím souvisejícím pátráním po pachatelích trestné činnosti věnována značná pozornost, snad i kvůli vlastní sledovanosti jednotlivých publicistických pořadů. Nezřídka kdy mívá člověk dojem, že nejsou některými mediálními prostředky prezentovány obecné zprávy za účelem rozšíření přehledu o celkovém ať už politickém, či jiném dění na domácí nebo zahraniční scéně, ale že se jedná o sloupek černé kroniky.

Veřejnosti jsou tak poskytovány médiím dostupné informace o probíhajících policejních akcích, zadrženích pachatelů trestné činnosti, pohřešování, případně vypátrání pohřešovaných osob, to vše s dovětkem, že úkony byly provedeny policií, policisty nebo kriminalisty. Ta pak samozřejmě obecně ve vztahu k pátrání po osobách vnímá, že úkony které směřují k vypátrání a zadržení pachatele a nalezení hledané nebo pohřešované osoby provádí převážně Policie ČR, málokdo je však obeznámen s konkrétními činnostmi, postupy a oprávněními, které jednotlivé složky policie nebo konkrétně zúčastnění policisté v průběhu pátrání vykonávají a co všechno se za vypátráním hledané nebo pohřešované osoby skrývá.

Jednotliví příslušníci Policie ČR na všech stupních systemizace sboru s pátráním po osobách přicházejí do styku při každodenním výkonu služby. Převážně se však jedná o dílčí úkony konkrétního trestního, přestupkového, či jiného řízení. Odpovědnost za kompletní realizaci pátrání po konkrétní hledané nebo pohřešované osobě, po které bylo vyhlášeno celostátní pátrání, má toliko stanovený pátrač SKPV. Vzhledem ke skutečnosti, že těchto vyškolených specialistů není mnoho (v rámci Územního odboru Policie ČR v Olomouci působí na úseku pátrání po osobách pouze čtyři policisté SKPV), je tak třeba úzké součinnosti mezi pátračem a všemi ostatními policisty základních útvarů i jednotlivých složek SKPV. Vzhledem k tomu, že odpovědnost za pátrání po osobách je primárně dána pátrači SKPV a ostatní policisté v průběhu pátrání provádí pouze dílčí úkony na základě žádosti nebo pokynu pátrače, lze předpokládat, že ucelená znalost postupů při pátrání po osobách a důležitost jejich provedení v tom, či onom okamžiku pátrání není všem ostatním policistům dostatečně známá.

Z těchto důvodů jsem se jako policista se zkušeností pátrače SKPV rozhodl zpracovat problematiku pátrání po osobách v rámci Policie ČR, jednak pro seznámení laické veřejnosti, ale také pro potřeby policistů za účelem případného využití v policejní praxi.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zhodnocení postupů v pátrání po osobách v rámci policie České republiky a vytvoření srozumitelné metodické příručky jak pro nově začínající policisty, tak pro déle sloužící policisty základních útvarů Policie ČR a služby kriminální policie a vyšetřování se zaměřením na navržení zkvalitnění spolupráce mezi jednotlivými složkami Policie ČR při pátrání po osobách.

V bakalářské práci budou demonstrovány právní a metodické aspekty při postupech v pátrání se zaměřením na současnou právní úpravu v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, zákoně č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a Pokynu policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

V první kapitole je představen cíl a metodika využitá při zpracování práce.

Druhá kapitola obsahuje historický exkurz do problematiky pátrání od dob vzniku četnictva a policie přes období Rakousko-Uherska, Československa, Protektorátu Čechy a Morava a Československé socialistické republiky k současnosti.

V následujících kapitolách jsou rozpracovány pojmy pátrání v oblasti teoretické nauky, jsou popsány subjekty, působící na poli pátrání po osobách, objekty pátrání, formy a prostředky, využívané při pátrání po osobách v Policii ČR se zaměřením na popis kompletní realizace pátrání po osobách v praxi, s využitím kazuistiky.

K dosažení vytyčeného cíle a zpracování zvoleného tématu budou využity metody vyhledávání, shromažďování a sběru dat, jejich následné analýzy a syntézy, jakož i praxe z působení na problematice pátrání po osobách při 1. OOK SKPV Územního odboru Olomouc.

2 Historický exkurz

Dějiny lidstva byly od pradávna dějinami bojů. Lidé během své existence nebojovali jen s přírodou, ale i mezi sebou navzájem. Ve starověku byly státem vytvářeny instituce armád pro boj s vnějším nepřítelem. Armády původně plnily i povinnost k ochraně vnitřní stability státu - tedy boj s vnitřním nepřítelem. S vývojem státu postupně docházelo ke specializaci jednotlivých složek. Vedle vojska, primárně určeného k vnější ochraně státu, se začínaly objevovat i speciální bezpečnostní sbory, zaměřené na ochranu vnitřního pořádku.

Bezpečnostní složky byly a jsou označovány různými jmény. Ve světě jsou asi nejběžněji označovány názvem „policie“, existují ale i další názvy jako například „četnictvo“, „žandarmerie“, „milice“ aj. Samotný výraz policie má kořeny v řeckém slově polis (obec, město), v přeneseném slova smyslu stát. V českém prostředí se pak pro specializované bezpečnostní jednotky vžil výraz četnictvo. Původně jihoslovanské slovo četník bývalo v dřívějších dobách užíváno jako označení pro lupiče nebo banditu, teprve později, obrácením významu, začalo být užíváno pro příslušníky oddílů, kteří proti banditismu bojovali. Podle oficiálního názvu složek se tak jejich členům říká policisté, četníci apod.¹

Za pravlast moderního četnictva je považována Francie. Francouzské četnictvo z počátku 17. století bylo původně určeno k ochraně krále. Za dob Napoleona I. bylo četnictvo posíleno. Osvědčený vzor vojensky organizované bezpečnostní složky byl později často kopírován, nakonec se ujal i ve střední Evropě. Napoleonské četnictvo se tak po pádu francouzského císařství stalo základnou četnictva rakouského. V rakouské monarchii byl následně četnický systém značně rozvinut. Četnictvo si zachovalo svůj charakter i po transformaci do rakouského prostředí a později také v prostředí československém.

Za pravlast moderní policie lze považovat Anglii. Sbor konstáblů, založený v Londýně roku 1829, byl postupně napodobován obdobnými institucemi v dalších státech.

¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha : Themis, 1997. s. 9.

Moderní policejní sbory jsou neodmyslitelnou součástí každé státní správy nezávisle na typu politického zřízení. Slovo policie má stejný původ jako slovo politika, znamená zhruba péči o obec nebo v širším pojetí péči o věci veřejné. Policie tak postupně plní ve státě celou řadu úkolů, které lze rozdělit do dvou kategorií; na jedné straně je to ochrana jednotlivého občana a na druhé straně ochrana zájmů státu či obce.²

Vlastní výkon bezpečnostní služby u nás byl postupně rozdělen mezi četnictvo v terénu a policii ve městech, která byla buď státní nebo komunální (městská, či obecní). V podstatě tak došlo k zachování rakouského systému, kdy četnictvo podporované komunální policií plnilo úkoly na venkově a státní policie ve statutárních městech. Později pak docházelo k procesu zestátnění policejní správy. Nově vytvářený bezpečnostní aparát vznikl na základě zákonných opatření formou vládních nařízení. Vnitřní organizace bezpečnostních složek a jejich činnosti pak byly stanoveny a upravovány interními předpisy Ministerstva vnitra.³

Po roce 1918 byla Státní policie dislokována mezi Policejní ředitelství Praha a Brno, Policejní komisařství Plzeň a Moravská Ostrava, Pohraniční policejní komisařství Podmokly (dnes součást Děčína), Cheb a Bohumín.⁴

Organizační struktura četnictva pak vycházela z rakouského systému. Struktura četnictva byla přizpůsobena podle civilní územní organizace státu. Nejvýše byla zařazena zemská velitelství, v rámci země působila jednotlivá oddělení a jim podřízená okresní velitelství, kterým podléhaly jednotlivé četnické stanice.⁵

V roce 1929 byla v rámci policejního ředitelství v Praze zřízena Všeobecná kriminální ústředna (VKÚ). Mezi její hlavní úkoly náleželo mimo jiné vedení ústředního přehledu zločinců, kteří se ve své činnosti neomezovali na určité místo nebo území a vedení evidence zločinců specialistů a zločinců zvláště nebezpečných. Také byla pověřena výkonem některých funkcí, které dosud vykonávaly jiné součásti policejního ředitelství v Praze. Ve vztahu k pátrání po osobách je vhodné zmínit, že mezi jinými byla zřízena ústřední daktyloskopická stanice, oddělení ku zjišťování totožnosti, ústřední sbírka podobizen a oddělení k pátrání po nezvěstných osobách a k evidenci neznámých mrtvých. Všeobecná kriminální ústředna spolupracovala se všemi státními bezpečnostními úřady

² MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*. Praha : Themis, 1997. s. 11-14.

³ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police History, 1999. s. 19.

⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police History, 1999. s. 21.

⁵ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police History, 1999. s. 52.

a četnickými stanicemi, které měly za povinnost podávat jí bezodkladně a nejkratší cestou zprávy o zločincích vyjmenovaných kategorií a o jejich činech, spáchaných v daném obvodě.⁶

V Četnictvu působil od roku 1922 Ústřední četnické pátrací oddělení, které bylo podřízeno přímo ministerstvu vnitra a jeho úkolem bylo kromě jiného zřízení daktyloskopické služby v četnictvu a jednotné řízení četnické pátrací služby. Veškerá vykonávaná činnost měla vést zejména ke zkvalitnění pátrání po hledaných osobách. V roce 1928 došlo ke zřízení Četnických pátracích stanic. Mezi jejich úkoly náleželo mimo jiné vedení soustředěné evidence pátrací služby a vedení evidence cikánů vlastního obvodu stanice.⁷

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava (1939-1945) byla zachována stejná struktura bezpečnostních složek jako v předchozím období. Existovala zde státní policie, četnictvo a obecní policie. V roce 1944 byly všechny složky inkorporovány přizpůsobením se německé organizační struktuře do jedné, označované jako protektorátní policie. Součástí složky bylo nyní i hasičstvo z povolání. Nejvyšší organizační služebnou kriminální policie představovalo za protektorátu kriminální ředitelství, ředitelství se dělilo na kriminální inspekce (označované jako „kriminální inspekce první“ atd.) a tyto pak na kriminální komisariáty. Vykonáváním exekutivy při pátrání po osobách a věcech byl pověřen Komisariát šestý u Kriminální inspekce druhé.⁸

Na území protektorátu dále působil německé bezpečnostní složky pořádkové policie a bezpečnostní policie. Vedle klasických bezpečnostních sil, které na území působil již v předválečném období, zde existovaly i další složky, vytvářené účelově pro válečné potřeby. Součástí bezpečnostní policie byla složka tajné státní policie (Geheimstaatspolizei, Gestapo), jejíž činnost je třeba zmínit v souvislosti s pátráním po osobách. Gestapo v součinnosti s SD, což byla zpravodajská služba nacistické strany Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) a její ozbrojené organizace Schutzstaffel (SS), shromažďovalo údaje a sestavovalo seznamy potenciálních nepřátel Říše (komunistů, sociálních demokratů, funkcionářů Sokola apod.) Povinností německé bezpečnostní policie bylo vypátrání a potlačení všech státu a národu nepřátelských snah na území protektorátu. Při pátrání po osobách byly Gestapem využívány služby tajných

⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police History, 1999. s. 31.

⁷ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police History, 1999. s. 58-60.

⁸ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III*. Praha : Police History, 2001. s. 56-61.

agentů, získaných na základě dobrovolnosti, za úplatu nebo z donucení (z řad zatčených a zkompromitovaných osob).⁹

V roce 1945 byl v Košicích vládou národní fronty schválen dokument „Budování národní bezpečnosti“, na jehož základě byl vytvořen jednotný bezpečnostní sbor označovaný jako Sbor národní bezpečnosti (SNB). Po obnovení československého státu názvy policista a četník zmizely z oficiální nomenklatury.¹⁰

Vytvořený sbor byl tvořen pořádkovou složkou, která byla školená a vycvičena především pro výkon pořádkové a bezpečnostní služby, kriminální složkou, školenou a vycvičenou především pro stíhání trestných činů, které nebyly namířeny proti státu a státo-bezpečnostní složkou, která byla školená a cvičena především pro stíhání trestných činů namířených proti státu.¹¹

Mezi hlavní složky SNB patřila Veřejná bezpečnost (VB) a Státní bezpečnost (StB). Ve Veřejné bezpečnosti působila pořádková služba, dopravní služba a kriminální služba. Státní bezpečnost, kde působila mimo jiné hlavní správa rozvědky SNB, hlavní správa kontrarozvědky a správa sledování, byla vždy upřednostňována a nadřazena VB.¹²

Problematika pátrání po osobách byla svěřena kriminální službě. U kriminální ústředny v Praze se pátráním zabývala zejména oddělení „I“ (identifikační), které mimo jiné vedlo a zajišťovalo daktyloskopickou sbírku, oddělení „P“ (pátrací), které vedlo pátrací kartotéku a řídilo věci pátrací služby a oddělení „E“ (evidenční), které mimo jiné vedlo evidenci pohřešovaných osob a neznámých mrtvol. Na jednotlivých organizačních stupních Správy VB se problematikou pátrání po osobách a věcech zabývalo 3. oddělení.¹³

Významnou událostí roku 1966 nejen ve vztahu k pátrání po osobách bylo zřízení Kriminalistického ústavu Veřejné bezpečnosti, vědecko-výzkumného a expertního a nadresortního pracoviště v oboru kriminalistiky.¹⁴

Policie České republiky tak, jak ji známe v současné době, se vznikla přeměnou české části československé Veřejné bezpečnosti SNB v roce 1991. O současných postupech

⁹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III*. Praha : Police History, 2001. s. 47-48.

¹⁰ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha : Police History, 2011. s. 14.

¹¹ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha : Police History, 2011. s. 41.

¹² MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha : Police History, 2011. s. 50-83.

¹³ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha : Police History, 2011. s. 68-73.

¹⁴ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha : Police History, 2011. s. 76.

v pátrání po osobách v rámci Policie České republiky bude pojednáno v následujících kapitolách.

3 Teoretická nauka v oblasti pátrání

3.1 Pojem pátrání

I když je pátrání neoddělitelnou součástí každodenní policejní práce jak v běžném výkonu služby, tak při kriminalistické praktické činnosti a bývají do něj kromě všech výkonných útvarů Policie České republiky ve vybraných případech zapojeni také příslušníci Armády České republiky, Vězeňské služby České republiky, pracovníci Celní správy České republiky, příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky, pracovníci Báňské záchranné služby, Horské služby, strážníci městské a obecní policie a dalších institucí nebo specializovaných složek podle uzavřených dohod, není u nás postup v pátrání upraven v trestním řádu. Ten však pátrání v průběhu trestního řízení předpokládá. Ve smyslu kriminalistické taktiky lze takzvaným funkčním pojetím pátrání definovat jako kriminalistickou metodou nalézání hledaných objektů, která zahrnuje komplex činností, opatření a úkonů, které směřují k nalezení a zajištění objektu, po kterém se pátrá.¹⁵

Pátrání jako takové u nás vychází ze zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, kde je mimo jiných úkolů policie v § 68 odst. 1 uvedeno, že Policie provádí jako součást plnění svých úkolů pátrání po osobách a věcech s cílem zjistit, kde se tyto osoby nebo věci nacházejí, nebo identifikovat osoby, mrtvoly, části lidského těla anebo kosterního nálezu neznámé totožnosti.¹⁶ Detailněji je pátrání u nás upraveno interní právní normou Policejního prezidia.

V současné době upravuje pátrání prováděné policejními útvary Pokyn policejního prezidenta ze dne 18. března 2015, o pátrání, kterým se upravuje postup při pátrání po osobách a věcech Tato interní právní norma, která vychází z již citovaného ustanovení zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů uvádí, že pátráním se rozumí základní organizovaná činnost Policie České republiky prováděná příslušníky policie s využitím pátracích prostředků, jejímž cílem je zjistit, kde se osoby nebo věci nacházejí, nebo identifikovat osoby, mrtvoly, části lidského těla anebo kosterní

¹⁵ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. s. 233.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. částka 91. s. 4086-4116. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

nálezy neznámé totožnosti.¹⁷ Zde jde o tzv. institucionální pojetí pátrání, jehož obsahem je pojetí pátrání jako náplně činnosti určitých útvarů policie.¹⁸

Pátrat po osobách a věcech, popř. využívat s tím související oprávnění, může však policie pouze v rámci své působnosti, tedy v rámci plnění úkolů v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti. Z tohoto důvodu je v rozporu se zákonnou působností policie požadovat po ní pátrání po osobách a věcech v souvislosti s občanskoprávním řízením. Může jít např. o zjištění místa pobytu osoby, svědka nebo o zjištění, zda se osoba zdržuje v místě bydliště s odvoláním se na § 128 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, dle kterého je každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí. Policie České republiky nemá na rozdíl od trestního řízení, kdy mají policejní složky povinnost vyhovovat dožádáním orgánů činných v trestním řízení, příslušné zákonné zmocnění k tomu, aby v občanském soudním řízení aktivně zjišťovala skutečnosti, které jsou významné pro řízení a rozhodnutí a občanský soudní řád ve svém ustanovení § 128 nedává soudu oprávnění takovou součinnost v souvislosti s pátráním po osobách nebo věcech po Policii ČR vyžadovat.¹⁹

3.2 Význam a cíl pátrání

Význam pátrání je určen významem oprávněných společenských, ale také individuálních zájmů, které ve společnosti uspokojuje nebo pomáhá realizovat. K zájmům demokratické společnosti a jejích občanů samozřejmě patří i zájem na ochraně občanů a společnosti před trestnou činností a na uplatnění trestní odpovědnosti proti jejím pachatelům. To znamená, že unikajícího či skrývajícího se pachatele je třeba vypátrat a zadržet, je třeba vypátrat případné svědky, ale i zajistit příslušné důkazy. Pátrání je však využíváno i mimo trestní řízení, například při hledání pohřešovaných osob, zatoulaných dětí, ztracených či odcizených věcí a zvířat. V podstatě jde o jedinou specifickou formu, která umožňuje nalezení a zajištění uvedených objektů v rámci kriminalistické praktické činnosti.

Konkrétně tedy význam pátrání spočívá zejména v

- předcházení trestné a jiné protispolečenské činnosti

¹⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

¹⁸ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. s. 234.

¹⁹ VANGELI, B. *Zákon o policii České republiky. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 265-266.

- zabraňování trestné a jiné protispolečenské činnosti
- zajišťování řádného průběhu trestního řízení vedeného proti konkrétní osobě (např. nalezení a zajištění podezřelých nebo obviněných osob, které se ukrývají před orgány činnými v trestním řízení)
- zajišťování řádného výkonu rozhodnutí soudů a jiných státních orgánů (např. nalezení a zajištění odsouzeného, který se vyhýbá nástupu výkonu trestu, uprchlého vězně)
- plnění úkolů k vypátrání osob pohřešovaných, zatoulaných či ztracených (např. nalezení pohřešovaných osob, které by se mohly stát obětí trestného činu; nalezení ztracených či zbloudilých dětí)²⁰

Obecným cílem pátrání je nalezení - vypátrání hledaného objektu, tedy objektu, který má být pátráním zjištěn a zajištěn. Tento cíl odpovídá kriminalistickému pojmu pátrání. Z hlediska kriminalistické teorie tak musí mít hledaný objekt dvě základní vlastnosti. Musí se jednat o objekt materiální, tzn. fyzický, nikoliv pouze o nějaké vztahy, vlastnosti, schopnosti apod., po kterých pátrat nelze a musí jít o objekt konkrétní, tedy určitý, který se od ostatních objektů stejného druhu nějakým způsobem odlišuje a vykazuje určité specifické znaky - např. konkrétní výrobní číslo, specifické poškození atp. Objektem pátrání tak může být pouze konkrétní osoba, konkrétní zvíře nebo konkrétní věc.²¹

3.3 Druhy pátrání

Z hlediska kriminalistické teorie i policejní praxe lze za důležité klasifikační hledisko pátrání označit: charakter hledaného objektu, způsob pátrání a územní rozsah pátrání.

Podle charakteru hledaného objektu rozlišujeme:

- *pátrání po osobách* (hledaných, pohřešovaných, zjišťování informací k totožnosti osob, které nechtějí nebo nemohou prokázat svoji totožnost)
- *pátrání po totožnosti nalezených mrtvol* (mrtvoly neznámé totožnosti, části lidského těla neznámé totožnosti, kosterní nálezy)

²⁰ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. s. 234.

²¹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. s. 234-235.

Podle způsobu pátrání lze pátrání po osobách členit na:

- *výkonné*
- *administrativní*

Výkonným pátráním lze nazvat soustavnou, cílevědomou a aktivní činnost všech orgánů Policie České republiky, která směřuje k dosažení cíle pátrání - vypátrání hledaného objektu na určitém teritoriu, kde se pravděpodobně nachází. Tato činnost obsahuje celý komplex dílčích činností od shromáždění potřebných informací k zahájení pátrání, jejich analýzu, vytýčení pátracích verzí, jejich následnou prověrku a realizaci ostatních pátracích úkonů. Mezi nejrozšířenější způsoby výkonného pátrání řadíme osobní pátrání prováděné při výkonu služby každým policistou Policie České republiky za využití místní a osobní znalosti a spolupráce s občany. Zvláštním druhem pátrání jsou pátrací akce, které jsou organizovány v případech, kdy je potřeba urychleně vypátrat nebezpečného, zejména ozbrojeného pachatele, uprchlého vojenského zběha, vězně na útěku, pohřešovanou osobu apod. V takovém případě dochází k nasazení značného počtu policistů nebo příslušníků dalších ozbrojených sborů v určitém ohraničeném prostoru.²²

Administrativní pátrání lze popsat jako činnost, která spočívá v provádění administrativních úkonů souvisejících s pátráním (např. vyhlásování a odvolávání pátrání, vedení pátracího svazku, vedení pátracích pomůcek, doplňování a využívání informačních systémů, využitelných při pátrání.

Za zvláštní formu pátrání po osobách lze označit *cílené pátrání*, které má zpravidla mezinárodní přesah, jsou při něm využívány operativní způsoby práce a je prováděno pouze příslušníky odboru pátrání úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky v případech, kdy by běžný způsob pátrání nebyl dostatečně účinný. Cílené pátrání lze provádět v případech, kdy byl osobě, po které se pátrá, uložen trest odnětí svobody v délce trvání nejméně tři roky, nebo jí takový trest hrozí, kdy je pobyt této osoby na svobodě pro společnost mimořádně nebezpečný nebo je veřejností vnímán velmi citlivě, nebo této osobě bezprostředně hrozí újma na životě nebo zdraví, jestliže je z dostupných informací patrné, že tento způsob pátrání povede k vypátrání osoby, a výběr osoby, po které má být cíleně pátráno, schválil vedoucí odboru pátrání úřadu.²³

²² STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. s. 238-239.

²³ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

Podle územního rozsahu pátrání dělíme:

- místní pátrání (pátrání prováděné v rámci vymezeného teritoria, zejména pátrání prováděné v rámci jednoho základního policejního útvaru či na služebním území jednoho územního odboru)
- celostátní pátrání (pátrání na celém území České republiky)
- mezinárodní pátrání (pátrání prováděné za hranicemi České republiky prostřednictvím Odboru mezinárodní policejní spolupráce v Praze případně Společných policejních center příhraniční spolupráce)

4 Objekty a subjekty pátrání po osobách

Mezi objekty pátrání po osobách, tedy zjednodušeně koho nebo co hledáme, řadíme osoby hledané, pohřešované, totožnost neznámé osoby, mrtvolu, části lidského těla a kosterního nálezu a pobyt osoby. Každý z těchto objektů vyžaduje při pátrání využití specifických forem a prostředků. Subjektem pátrání po osobách je pak ten, kdo po objektech pátrání pátrá. První kategorii tvoří subjekt základní, tedy subjekt, který přijímá oznámení, pátrání zahajuje, vyhláší, zajišťuje jeho průběh a odpovídá za něj. Tímto subjektem je Policie České republiky. Druhou kategorií pak tvoří ostatní subjekty, které se v konkrétních případech na pátrání po osobách při jeho přímém výkonu podílí. Těmito subjekty jsou zejména Armáda České republiky, Hasičský záchranný sbor, Obecní policie, Horská služba, Báňská záchranná služba, Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti a mnoho dalších specializovaných složek.

4.1 Objekty pátrání po osobách

Osoba hledaná

Zákon o Policii České republiky definuje v § 111 písm. c) hledanou osobu jako fyzickou osobu, u které je dán některý ze zákonných důvodů omezení její osobní svobody, místo jejího pobytu není známo a policií bylo po ní vyhlášeno pátrání²⁴

Podstatou definice hledané osoby je podmínka zákonného důvodu omezení osobní svobody osoby, která je zpravidla hledána pro své předchozí protiprávní jednání a tomu odpovídá i úprava „hledané osoby“ i v pokynu Policejního prezidenta o pátrání, kdy se jedná o

- osobu podezřelou z trestného činu, na kterou vydal státní zástupce předchozí souhlas k jejímu zadržení podle § 76 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu)

²⁴ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. částka 91. s. 4086-4116. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

- osobu, na kterou vydal soud příkaz k zadržení podle § 76a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu)
- obviněný ze spáchání trestného činu, svědek a osoba podávající vysvětlení, kteří se na výzvu řádně nedostaví a mohou být předvedeni podle § 90, 98 a 158 odst. 7 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu)
- obviněný ze spáchání trestného činu ve smyslu § 75 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu)
- obviněný ze spáchání trestného činu, na kterého vydal soud příkaz k zatčení podle § 69 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu)
- odsouzený, na kterého vydal soud příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody podle § 321 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu)
- osoba, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz a u které dožadující strana požádala o pátrání, její zatčení a předání podle § 190 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- osoba, v jejímž případě bylo provedeno opatření za účelem vyžádání z cizího státu a u které dožadující strana požádala o pátrání, její zatčení a vydání podle § 79 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- odsouzený, obžalovaný nebo obviněný, který uprchl ze zařízení pro výkon trestu odnětí svobody nebo pro výkon vazby, nevrátil se z přerušení výkonu trestu odnětí svobody nebo z povoleného volného pohybu mimo věznici
- voják v činné službě, který se neoprávněně zdržuje mimo útvar nebo místo výkonu služby (vojenský zběh),
- osoba, která uprchla ze zařízení pro výkon ochranného léčení, ochranné výchovy nebo zabezpečovací detence, kam byla umístěna na základě rozhodnutí soudu
- osoba s prokazatelně zjištěnou nakažlivou chorobou, která uprchla ze zdravotnického zařízení, nebo osoba, která se na výzvu lékaře odmítá podrobit léčbě prokazatelně zjištěné nakažlivé choroby, jestliže na tuto osobu nebyl prozatím vydán státním zástupcem předchozí souhlas k jejímu zadržení
- osoba, která uprchla ze zařízení pro zajištění cizinců²⁵

²⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

Osoba pohřešovaná

Zákon o Policii České republiky definuje v § 111 písm. d) pohřešovanou osobu jako fyzickou osobu, o níž se lze důvodně domnívat, že je ohrožen její život nebo zdraví, místo jejího pobytu není známo a policií po ní bylo vyhlášeno pátrání²⁶

Jedná se zejména o

- osobu, k níž bylo učiněno oznámení o pohřešování, není známo místo jejího pobytu a není podezřelou a lze se důvodně domnívat, že je ohrožen její život nebo zdraví
- svěřence školského zařízení pro výkon ústavní výchovy a preventivně výchovné péče, který má soudem nařízenou ústavní výchovu a školským zařízením bylo učiněno oznámení o jeho útěku
- žadatele o udělení mezinárodní ochrany mladší 18 let, který v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany svévolně opustil azylové zařízení (uprchlík), a tímto zařízením bylo učiněno oznámení o jeho útěku
- cizince ve smyslu § 1 odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, mladšího 18 let bez doprovodu dospělé osoby, který neoprávněně vstoupil na území České republiky za účelem nelegální migrace do jiného státu, na základě předběžného opatření soudu byl umístěn do školského zařízení a o jehož útěku bylo tímto zařízením učiněno oznámení (migrant)²⁷

Samostatnou kapitolu pak tvoří institut tzv. *dítěte v ohrožení*, kdy se jedná o pohřešovanou osobu mladší 15 let, která se vzhledem ke svému věku může stát obětí nešťastné náhody, postrádá přístup k životu potřebným lékům, je prokazatelně fyzicky či psychicky handicapovaná nebo se stala obětí únosu podle § 200 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, který zjevně vykazuje známky násilí, jehož pachatel trpí duševním onemocněním nebo je labilní s nepředvídatelným chováním, nebo u něhož jsou známy skutečnosti nasvědčující tomu, že pohřešovaná osoba je v ohrožení života nebo zdraví.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů České republiky. částka 91. s. 4086-4116. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

²⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

V případech hodných zvláštního zřetele může být dítětem v ohrožení prohlášena také pohřešovaná osoba starší 15 a mladší 18 let.²⁸

Projekt národního koordinačního mechanismu pátrání po pohřešovaných dětech spustilo Ministerstvo vnitra v zájmu zvýšení rychlosti a efektivity pátrání. Jedná se o koordinovaný systém včasného varování v případech, kdy je život nebo zdraví pohřešovaného dítěte v ohrožení (cca. 10 případů ročně). O aktivaci mechanismu a zařazení pohřešování do systému dítěte v ohrožení rozhoduje Policie ČR. Systém je založen na rychlém přenosu informací o pohřešovaném dítěti od policie k veřejnosti, a to zejména prostřednictvím médií. Rodinám pohřešovaných dětí je ze strany policejních psychologů poskytována profesionální psychologická pomoc, také se mohou obrátit na linky důvěry a neziskové organizace poskytující pomoc v obtížných životních situacích.²⁹

V případě nalezení zletilé pohřešované osoby nenastává většinou zákonný důvod k omezení její osobní svobody, i když to nelze zcela vyloučit v případě, že má pohřešovaná osoba současně statut osoby hledané. Zákon ani jiná právní norma taxativně nevymezuje podmínky, při jejichž naplnění se automaticky jedná o pohřešování osoby a mělo by být vyhlášeno pátrání po pohřešované osobě a kdy ještě ne, stejně tak nestanovuje časovou lhůtu k tomu, že teprve např. po 24 hodinách od zjištění pohřešování lze přijmout oznámení a po pohřešované osobě začít pátrat. Odpovědný policista, přijímající oznámení o pohřešování vždy rozhoduje podle konkrétní situace s přihlédnutím k zákonné podmínce o důvodné obavě z ohrožení života nebo zdraví pohřešované osoby. Vzhledem k neurčité formulaci o „důvodné domněnce“ tak pátrání po pohřešované osobě bývá vyhlášováno bezprostředně po přijetí oznámení o pohřešování osoby.

Totožnost neznámé osoby

Zákon o Policii České republiky definuje v § 63 prokázání totožnosti jako prokázání jména, popřípadě jmen, příjmení, data narození a v případě potřeby také adresy místa trvalého pobytu, adresy místa pobytu nebo adresy bydliště v zahraničí, rodného čísla a státní příslušnosti, přičemž rozsah a způsob zjišťování osobních údajů musí být přiměřené účelu zjišťování. Jestliže osoba, u které je ze zákonného důvodu zjišťována

²⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

²⁹ Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2017 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 06.02.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-koordinacni-mechanismus-patrani-po-pohresovanych-detech.aspx>

totožnost, odmítne svoji totožnost prokázat a nebo nemůže-li ji prokázat ani po poskytnutí potřebné přiměřené součinnosti a policista nemůže její totožnost zjistit provedením úkonu na místě, je oprávněn tuto osobu předvést k provedení úkonů směřujících ke zjištění její totožnosti. Pokud nelze totožnost předvedené osoby zjistit na základě sdělených údajů ani v dostupných evidencích, je policista oprávněn získat informace potřebné k jejímu ztotožnění snímáním daktyloskopických otisků, zjišťováním tělesných znaků, měřením těla, pořizováním obrazových, zvukových a jiných záznamů a odebráním biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení. Pokud nelze tyto úkony pro odpor osoby provést, je policista oprávněn tento odpor překonat, způsob překonání odporu musí být přiměřený intenzitě odporu. Překonat odpor osoby však nelze, jde-li o odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity.³⁰

V souvislosti s prokazováním totožnosti osob jsou Policii ČR zákonem svěřena oprávnění pro případy, kdy osoba nemůže nebo nechce prokázat svoji totožnost, prokazuje se cizí totožností, nebo při jejím zjišťování klade odpor. V praxi se jedná o případy, kdy osoba u sebe nemá doklad totožnosti a není schopna hodnověrným způsobem svoji totožnost prokázat např. kvůli podnapilosti, bezvědomí, či zranění a nebo svoji totožnost odmítá. Takto zpravidla činí osoby, které byly zadrženy po spáchání protiprávního činu, byl na ně vydán příkaz k zatčení, zadržení nebo dodání k výkonu trestu odnětí svobody, případně existuje jiný zákonný důvod k omezení jejich osobní svobody.

Totožnost lidských pozůstatků

Další specifickou kategorií objektů pátrání představuje pátrání po totožnosti lidských pozůstatků. Lidskými pozůstatky se v rámci pátrání po osobách rozumí *mrtvola, část lidského těla nebo kosterní nález, jejichž totožnost nebyla v průběhu ohledání a prvotních úkonů zjištěna*³¹

V souvislosti s pátráním po pohřešované osobě a po totožnosti lidských pozůstatků je třeba mít na paměti, že pohřešování osoby, příp. nález lidských pozůstatků může mít souvislost se spácháním některého z trestných činů proti životu, jejichž skutkové podstaty

³⁰ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. částka 91. s. 4086-4116. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

³¹ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

jsou vymezeny v prvním díle první hlavy zvláštní části trestního zákoníku. Jde hlavně o trestné činy vraždy podle § 140 tr. zákoníku a zabití podle § 141 tr. zákoníku. Předem připravovaná usmrcení člověka se zpravidla vyznačují promyšleností jednání pachatele, důsledností, důmyslností a plánovitostí jejího provedení a utajováním. U připravovaných usmrcení člověka uplyne mezi přijetím rozhodnutí usmrtit člověka a samotnou realizací delší doba, v níž pachatel, případně spolupachatelé, vyvíjejí různé aktivity k vytvoření vhodných podmínek pro usnadnění činu a jeho utajení. Mezi nejčastější způsoby utajování vražd patří *ukrytí mrtvoly* (počinání pachatele je vedeno snahou o získání co největšího časového náskoku, který uplyne od spáchání vraždy po její odhalení, takto získaný čas využívá k vytvoření alibi, zničení stop a důkazů, které by ho mohly v případě odhalení usvědčit, navíc pachatel počítá s tím, že v době nálezu mrtvoly nebude již možno určit čas ani příčinu smrti), *rozčlenění mrtvoly*, *eventuálně její zničení* (pachatel sleduje stejné cíle jako v případě ukrytí mrtvoly, navíc se může zbavit jednotlivých částí mrtvoly odhozením, spálením apod.), *ztěžování zjištění identity mrtvoly*, *opatřování falešných důkazů* (pachatel se často snaží ztížit nebo znemožnit zjištění totožnosti oběti odebráním osobních dokladů anebo snadno identifikovatelných předmětů, v praxi se výjimečně vyskytují případy devastace těla oběti, zejména obličeje s cílem znemožnit zjištění totožnosti oběti).³²

Oznámení občanů o nález mrtvoly nebo její části a oznámení občanů o pohřešování osoby, k jejíž nezvěstnosti došlo za okolností, odůvodňujících podezření ze spáchání trestného činu proti životu, patří mezi typické podněty k vyšetřování.³³ Podezření, že se pohřešovaná osoba stala obětí trestného činu proti životu, se formuje po zjištění stop, svědčících o možnosti násilného usmrcení (například tratoliště krve ve vozidle, odstaveném na neobvyklém místě). Ke vzniku podezření může přispět i skutečnost, že pohřešovaná osoba nečinila žádná opatření nasvědčující dobrovolnému odchodu (například v místě bydliště zůstaly věci denní potřeby, peníze, podle počasí i vhodné oblečení a nebyly zjištěny skutečnosti vedoucí k utajenému přesídlení). Vyšetřovací praxe dokládá, že vraždy, u kterých se nepodaří zjistit totožnost oběti, zůstávají často neobjasněny. V těchto případech je zjištění totožnosti mrtvoly prvotním a velmi

³² KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2015. s. 218-222.

³³ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. s. 843.

důležitým úkolem vyšetřování, umožňujícím využít taktický směr „od oběti k pachateli“.³⁴

Nejčastějším příkladem pátrání po totožnosti lidských pozůstatků v policejní praxi je pátrání po totožnosti oběti nešťastné události (úmrtí na kolejích, utonutí, sebevražda), totožnosti osoby bez domova, zemřelé přirozenou smrtí, která u sebe nemá doklad totožnosti a totožnosti lidských pozůstatků před jejich ztotožněním s hledanou nebo pohřešovanou osobou. Nálezy kosterních pozůstatků bývají zaznamenány zejména v souvislosti se stavebními pracemi, prioritně je třeba zjistit stáří kosterního nálezu.

Při zjišťování totožnosti osoby hledané, pohřešované nebo lidských pozůstatků jsou zajišťovány a následně porovnávány identifikační údaje osoby. Sem patří zejména:

- příjmení, jméno, rodné a další příjmení
- pohlaví
- rodné číslo
- datum a místo narození
- státní občanství
- příjmení a jméno rodičů, partnera a dětí
- čísla osobních a jiných dokladů
- trvalý pobyt podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů
- přezdívky a falešná jména včetně variant jejich psané podoby, zneužitá identita ve smyslu čl. 18 závazného pokynu policejního prezidenta č. 76/2007, o činnosti národní centrály SIRENE odboru mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia České republiky apod.
- popis osoby včetně zvláštních znamení a tetování, stomatologický záznam, popis oblečení apod.
- fotografie, videozáznam nebo jiný obrazový záznam osoby
- popis, nákras nebo obrazový záznam věcí, které měla osoba u sebe
- daktyloskopické otisky
- pachové stopy
- biologický materiál nebo profil DNA
- vzorky písma

³⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2015. s. 218-222.

- údaje o vrozených vadách nebo vadách v důsledku nemocí, úrazů, operačních nebo jiných léčbou vzniklých změn na těle a tělesných orgánech³⁵

Identifikační údaje mrtvoly, části lidského těla a kosterního nálezu jsou policejním orgánem za účelem ztotožnění zjišťovány a zajišťovány na místě činu v průběhu ohledání místa činu nebo následně ve spolupráci s kriminalistickým technikem a lékaři a pracovníky ústavu soudního lékařství v prostorách ústavu soudního lékařství, kam jsou mrtvola nebo lidské pozůstatky převezeny, jakož i následným šetřením v průběhu pátrání.

Pobyt osoby

Posledním objektem pátrání po osobách je tzv. pátrání po pobytu. Pátrá se po pobytu osoby, jejíž účast na úkonech trestního, občanskoprávního nebo správního řízení je nezbytná a po pobytu osoby, která je obviněný nebo svědek v trestním řízení nebo účastník občanskoprávního nebo správního řízení, který se na výzvu bez dostatečné omluvy nedostavil nebo nedostavuje a jehož předvedení bylo neúspěšné.³⁶

Smyslem pátrání po pobytu je prioritně zjištění pobytu osoby pro potřeby trestního, občanskoprávního nebo správního řízení za účelem zajištění účasti na řízení u příslušného orgánu. (např. předvoláním k podání vysvětlení) V trestním řízení je institut využíván jako jakýsi předstupeň vyhlášeného pátrání po hledané osobě do doby, než je odpovědným orgánem vydáno rozhodnutí, které odůvodňuje omezení osobní svobody hledané osoby. Typickým příkladem je vydání souhlasu k zadržení osoby ve smyslu ust. § 76/2 tr. řádu, kdy lze osobu podezřelou ze spáchání trestného činu policejním orgánem, je-li dán některý z důvodů vazby, v naléhavých případech zadržet, i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu, k zadržení je však třeba předchozího souhlasu státního zástupce.³⁷ Institut pátrání po pobytu nelze policejním orgánem využít v přestupkovém řízení, tato možnost je dána až správnímu orgánu.

³⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

³⁶ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. ze dne 9. prosince 1961 *o trestním řízení soudním (trestní řád)*. In: Sběrka zákonů České republiky. částka 66. Dostupné také z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1101>>.

4.2 Subjekty pátrání po osobách

Jak již bylo řečeno, subjekty pátrání lze rozdělit na subjekty základní, kterými jsou organizační články Policie České republiky a subjekty ostatní. Organizační články při plnění úkolů v rámci pátrání po osobách spolupracují s obecní (městskou) policií, dalšími bezpečnostními sbory, báňskou záchrannou službou, horskou službou a dalšími specializovanými složkami.

Postavení policie v rámci pátrání po osobách je dáno zejména zněním ustanovení § 1 a § 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, když Policie je definována jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, který slouží veřejnosti a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.³⁸

Policie ČR je subjektem s výlučnou pravomocí na úseku pátrání po osobách, od jeho zahájení do ukončení pátrání organizuje, řídí a je za jeho průběh odpovědná. Úkoly na úseku pátrání po osobách plní v rámci běžného výkonu služby všichni příslušníci Policie ČR, konkrétní úkoly v souvislosti s pátráním po osobách pak plní policisté následujících organizačních článků:

Základní organizační článek

Základní organizační článek je policejní útvar zřízený v rámci krajského ředitelství. Patří sem jednotlivá obvodní oddělení pořádkové policie, dopravní inspektorát, základní útvary cizinecké policie nebo oddělení hlídkové služby. Na těchto útvarech nejsou zpravidla určeni konkrétní policisté, kteří se zabývají problematikou pátrání po osobách. Při pátrání se předpokládá osobní nasazení každého policisty při běžném výkonu služby.

Policisté základního organizačního článku při výkonu pátrání zejména

- provádí administrativní a výkonné pátrání v rámci své působnosti

³⁸ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů České republiky. částka 91. s. 4086-4116. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>.

- získané poznatky ihned předávají oddělení obecné kriminality v písemné formě a řídí se jeho pokyny; nesnese-li věc odkladu, předávají poznatky předběžně telefonicky, osobním sdělením apod.
- provádí dotazy do pátracích informačních systémů při zjišťování totožnosti osob³⁹

Oddělení obecné kriminality

U oddělení obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování jsou zřízena specializovaná pracoviště, jejichž činnost spočívá zejména v pátrání po osobách. Na problematiku zařazení policisté mohou být dle místních podmínek rozděleni podle toho, zda se věnují administrativnímu nebo výkonnému pátrání, podle toho zda se zabývají pohřešovanými nebo hledanými osobami, jinde vykonávají policisté, zařazení na problematice pátrání veškerou činnost s pátráním spojenou, bez rozlišení způsobu a objektu pátrání. Policista oddělení obecné kriminality na problematice pátrání je tou osobou, která je odpovědná za stav pátrání po konkrétní hledané nebo pohřešované osobě nebo lidských pozůstatcích a v rámci své působnosti za účelem efektivity úzce spolupracuje s policejním orgánem, který pátrá v rámci trestního řízení po hledané osobě a nad jehož postupem v trestním řízení vykonává dozor státní zástupce. U pátrání po pohřešované osobě je policista problematiky pátrání tou osobou, která odpovídá za stav pátrání a vede pátrací svazek.

Policisté oddělení obecné kriminality tedy při výkonu pátrání zejména

- odpovídají za stav a úroveň pátrání v rámci své působnosti
- průběžně provádí kontrolu údajů o objektech pátrání v pátracích systémech, odstraňují chyby, na základě písemné informace do nich doplňují nově zjištěné údaje
- provádí administrativní a výkonné pátrání v rámci své působnosti
- organizují a koordinují pátrání v rámci své působnosti, ukládají základním organizačním článkům úkoly a opatření a poskytují jim při tom součinnost a metodickou pomoc
- průběžně informují příslušný odbor obecné kriminality krajského ředitelství policie v případě, že se jedná o pátrání po pohřešované osobě mladší 15 let, o pátrání po osobě, které bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení

³⁹ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

života nebo zdraví a nebo z oznámení o pohřešování vyplývá, že se pohřešovaná osoba pravděpodobně stala v zahraničí obětí násilného trestného činu

- provádí dotazy do pátracích informačních systémů při zjišťování totožnosti osob
 - spolupracují s Vězeňskou službou České republiky, Vojenskou policií a s dalšími resortními a mimoresortními orgány a institucemi
 - prostřednictvím operačního odboru Policejního prezidia České republiky vyžadují realizaci požadavků k osobám a věcem v rámci informačního systému
- OPATŘENÍ**
- vyžadují u odboru mezinárodní policejní spolupráce cestou odboru obecné kriminality pátrání ke zjištění pobytu hledané a pohřešované osoby ve státech, ve kterých se pátrání nerealizuje cestou Schengenského informačního systému⁴⁰

Odbor obecné kriminality

U odboru obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování jsou určeni policisté, kteří se zabývají problematikou pátrání. Nezřídka vykonávají určeni policisté úkony i v působnosti operativní práce na úseku násilné kriminality. Mezi hlavní činnosti policistů odboru obecné kriminality na úseku pátrání patří metodická a kontrolní činnost ve vztahu k podřízeným organizačním článkům a dále vystupují jako odpovědný článek při komunikaci s nadřízenými útvary na republikové úrovni.

Policisté odboru obecné kriminality tedy v rámci pátrání zejména

- odpovídají za stav a úroveň pátrání v rámci své působnosti
- rozhodují v rámci své působnosti spory o příslušnost mezi odděleními obecné kriminality
- metodicky řídí výkon pátrání na příslušných odděleních obecné kriminality, poskytují jim součinnost a metodickou pomoc, koordinují opatření prováděná na území kraje, ukládají úkoly výkonným organizačním článkům v rámci své působnosti a kontrolují jejich splnění
- sledují, metodicky ovlivňují a kontrolují u oddělení obecné kriminality postup při pátrání po hledané osobě, pokud je bezvýsledné po dobu delší než jeden rok, a pátrání po pohřešované osobě, pokud je bezvýsledné po dobu delší než šest měsíců od vyhlášení pátrání, vyhodnocují pátrací svazek a udělují pokyny k dalšímu postupu v pátrání, k případům vedou záznamy

⁴⁰ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

- o provedených kontrolách a udělených pokynech a provádí následné kontroly plnění pokynů
- sledují, metodicky ovlivňují a kontrolují u oddělení obecné kriminality postup při provádění úkolů mimořádného pátracího opatření
 - sledují, metodicky ovlivňují a kontrolují u oddělení obecné kriminality postup při pátrání po pohřešované osobě mladší 15 let nebo po osobě, které hrozí nebezpečí ohrožení života nebo zdraví, přičemž zajišťují součinnost s policisty specializovanými na problematiku mládeže a na násilnou trestnou činnost
 - sledují, metodicky ovlivňují a kontrolují u oddělení obecné kriminality postup při zjišťování totožnosti lidských pozůstatků
 - podle závažnosti případu provádí administrativní a výkonné pátrání, v případech vedených u oddělení obecné kriminality
 - provádí kontrolu údajů vložených do informačních systémů v jejich působnosti a odstraňují z nich chyby
 - provádí dotazy do pátracích informačních systémů při zjišťování totožnosti osob
 - vyžadují pátrání ke zjištění pobytu hledané nebo pohřešované osoby v zahraničí u odboru mezinárodní policejní spolupráce⁴¹

Útvar s celostátní působností

Policisté útvaru s celostátní působností plní v rámci pátrání obdobné úkoly jako policisté základního organizačního článku, avšak na celorepublikové úrovni, tedy zejména

- žádají o vyhlášení pátrání odbor pátrání úřadu, případně operační středisko prezidia, pomine-li důvod pátrání, zašlou odboru pátrání úřadu žádost o odvolání pátrání
- bez zbytečného odkladu předávají odboru pátrání úřadu nově zjištěné informace důležité pro pátrání, které bylo vyhlášeno na základě jejich požadavku
- průběžně provádí kontrolu údajů o objektech pátrání v pátracích systémech, požadují odstranění chyb a doplnění nově zjištěných údajů
- provádí dotazy do pátracích informačních systémů při zjišťování totožnosti osob⁴²

⁴¹ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

⁴² Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

Jedná se tedy o policisty, kteří se nezabývají výlučně pátráním, ale plní úkoly zejména v trestním řízení v rámci konkrétního útvaru s celostátní působností, např. národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV, národní protidrogová centrála SKPV, útvar speciálních činností SKPV a další. Policisté těchto útvarů pátrání po osobách realizují prostřednictvím odboru pátrání úřadu.

Odbor pátrání úřadu

Odbor pátrání úřadu je pracovištěm, jehož příslušníci se zabývají výlučně pátráním, jedná se o nejvýše postavený útvar v Policii ČR se zaměřením na pátrání po osobách. Výlučně určení policisté odboru pátrání úřadu provádí tzv. cílené pátrání a to i mimo území České republiky.

Policisté odboru pátrání úřadu v rámci pátrání zejména

- odpovídají za celkový stav a úroveň pátrání
- metodicky řídí, kontrolují a koordinují výkon pátrání
- rozhodují spory o příslušnost mezi krajskými ředitelstvími policie
- provádí administrativní a výkonné pátrání včetně cíleného pátrání
- vyhláší pátrání na základě žádosti útvarů s celostátní působností a Generální inspekce bezpečnostních sborů a vedou pátrací svazky
- vyhláší a odvolávají mimořádná pátrací opatření
- provádí dotazy do pátracích informačních systémů při zjišťování totožnosti osob
- spolupracují s dalšími resortními a mimoresortními orgány a institucemi⁴³

V oblasti cíleného pátrání policisté odboru pátrání úřadu zejména

- plní ve vymezeném rozsahu úkoly na úseku mezinárodní spolupráce přímo nebo prostřednictvím odboru mezinárodní policejní spolupráce
- provádí výběr objektů cíleného pátrání (v případě, že není ohrožen operativní zájem nebo nehrozí nebezpečí z prodlení, informují o zahájení cíleného pátrání organizační článek, který pátrání vyhlásil, případně od něj pátrání převezmou, a odbor mezinárodní policejní spolupráce)
- zpracovávají a koordinují případy cíleného pátrání podle žádostí příslušných zahraničních orgánů a výkonných organizačních článků

⁴³ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

- při plnění úkolů spolupracují s dalšími resortními a mimoresortními orgány a se styčnými důstojníky cizích států akreditovanými pro Českou republiku⁴⁴

V rámci policie lze mezi subjekty pátrání zařadit také *Odbor mezinárodní policejní spolupráce*, jehož příslušníci zajišťují získání informací k hledané nebo pohřešované osobě, která by se měla zdržovat mimo území České republiky a zejména mimo území Schengenského prostoru a současně fungují jako prostředník při vyřizování žádostí příslušných orgánů jiných států o provedení šetření k hledané nebo pohřešované osobě cizího státu, která by se měla podle zjištěných informací zdržovat na území České republiky. Posledními subjekty, které se v rámci Policie ČR podílí na pátrání po osobách, jsou policisté operačního střediska prezidia a integrovaných operačních středisek krajů, kteří zajišťují plnění úkolů na úseku pátrání po horké stopě a disponují oprávněním k vyhlášení pátrání v informačním systému PATROS mimo stanovenou dobu služby policistů příslušného výkonného organizačního článku. Policisté operačního střediska prezidia dále disponují oprávněním k vyhlášení a odvolání mimořádného pátracího opatření oprávněním zveřejnit pátrání v zahraničí cestou odboru mezinárodní policejní spolupráce.⁴⁵

Další subjekty pátrání po osobách

Spolupráce s ostatními subjekty pátrání, které jsou uvedeny v úvodu kapitoly, se zpravidla omezuje pouze na určité formy a objekty pátrání po osobách. Policií České republiky je vyžadována spolupráce při pátrání po pohřešovaných osobách, výjimečně po osobách hledaných. Samotná spolupráce se omezuje pouze na výkonné pátrání po dané osobě. Jedná se zejména o situace, kdy policie není schopna vzhledem k rozsahu pátrání vlastními silami a prostředky pátrání realizovat. Nejčastěji je spolupráce vyžadována po Hasičském záchranném sboru České republiky a Sboru dobrovolných hasičů v souvislosti s využitím techniky, jako jsou loďky a čluny, Armádě České republiky v souvislosti s poskytnutím sil za účelem propátrání konkrétní lokality, obecní policie v souvislosti s využitím místní a osobní znalosti. Není vyloučena ani spolupráce se soukromou fyzickou osobou, při pátrání po pohřešované seniorce v rámci pátrací akce na hranici vojenského újezdu Libavá v blízkosti Olomouce byl v minulosti kromě příslušníků

⁴⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

⁴⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

Armády České republiky využit k propátrání terénu i soukromý vrtulník, který bezplatně i s pilotem poskytla policii soukromá osoba.

5 Formy a prostředky pátrání po osobách

Vlastní realizace pátrání spočívá v uplatnění všech forem a prostředků pátrání takovým způsobem, aby bylo pátrání úspěšně dokončeno. Jde vlastně o nepřetržitou pátrací činnost spočívající v získávání, shromažďování a vyhodnocování nových informací ke konkrétnímu případu pátrání, přičemž se na něm podílí všechny výkonné policejní útvary a všichni tam zařazení policisté, kteří pro účely pátrání používají pátrací pomůcky.⁴⁶

V odborné literatuře jsou mnohdy formy a prostředky pátrání děleny do samostatných kategorií, přičemž k formám pátrání, tedy konkrétnímu způsobu pátrání po osobách během přímého výkonu služby jsou řazeny zejména osobní pátrání, kontroly osob, domovní prohlídky, a pátrací akce. Pokyn policejního prezidenta č. 59/2015, o pátrání hovoří toliko o prostředcích, které lze využít k *dosažení cíle pátrání*, přičemž se jedná zejména o

- aktualizované pátrací pomůcky
- pátrací akce
- pronásledování
- pátrání po horké stopě
- využívání zákonných institutů
- využívání služebních psů a služebních koní
- analyzování veřejně dostupných informací
- vyhlášení mimořádných pátracích opatření
- využívání metod a postupů kriminalistickotechnické činnosti
- používání služebních vrtulníků, plavidel a dalších technických prostředků

Aktualizované pátrací pomůcky

Pátrací pomůckou, jejímž účelem je usnadnit plnění úkolů policie při pátrání, je manuálně či elektronicky vedený přehled objektů pátrání. V přehledu objektů pátrání vedou policisté zařazení v základních organizačních člancích aktuální informace o hledaných a pohřešovaných osobách s trvalým pobytem hlášeným v územním obvodu základního organizačního článku a o objektech pátrání, k nimž bylo vyhlášeno

⁴⁶ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. s. 247.

mimořádné pátrací opatření. Ostatní policisté konající službu v terénu vedou informace o všech objektech pátrání, k nimž bylo vyhlášeno mimořádné pátrací opatření.⁴⁷

Důležitou podmínkou vedení pátracích pomůcek je zejména jejich aktuálnost, informace, vedené v pátracích pomůckách je třeba pravidelně kontrolovat a doplňovat. Vhodným opatřením pro získání přehledu o osobách v pátrání v rámci příslušného organizačního článku se jeví zřízení vývěsní tabule v místě nepřístupném veřejnosti (např. v zasedací místnosti) s fotografiemi hledaných a pohřešovaných osob, které jsou určeným policistou pravidelně aktualizovány.

Pátrací akce

Pátrací akcí se rozumí jednorázově časově a prostorově omezené nasazení většího počtu sil a prostředků, směřující k vypátrání objektu pátrání.⁴⁸

Typickým příkladem pro konání pátrací akce je pátrání po pohřešované osobě v konkrétní lokalitě, ve které byla osoba naposled spatřena, nebo byly jiným způsobem zjištěny informace o jejím výskytu v této oblasti. Pokud se pátrací akce účastní více složek integrovaného záchranného systému, postupuje se na místě podle katalogu typových činností integrovaného záchranného systému (Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu). V katalogu jsou stanoveny činnosti jednotlivých složek při zásahu a způsob využití sil a prostředků jednotlivých složek. Důležitou pátrací pomůckou je kontrolní list velitele zásahu, kterým bývá zpravidla příslušník Policie ČR, kde je stanoven postup velitele zásahu formou potvrzování výčtu provedených opatření v tabulce (zahájeno, splněno).⁴⁹

Pátrací akce je také jednou z forem policejní činnosti pod jednotným velením. Nedílnou součástí pátrací akce je příprava pátrací akce. V rámci pátrací akce je třeba

- stanovit cíl, kterého má být dosaženo
- vyhodnotit získané prověřené informace a dosud provedená opatření
- stanovit termín zahájení pátrací akce, dobu trvání a její zaměření
- stanovit územní objekty, ve kterých bude pátrací akce provedena

⁴⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

⁴⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

⁴⁹ Katalogový soubor typové činnosti STČ 07/IZS – Typová činnost složek IZS při společném zásahu Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu, č.j. PO374-4/IZS-2007, novelizováno MV-27500/IZS-2010. Dostupné také z <http://www.hzscr.cz/soubor/stc-zpat07-final-pdf.aspx>

- určit velitele pátrací akce, jeho odpovědnost, případně stručný popis jeho činnosti
- vytvořit seznam nasazených sil a prostředků, jejich rozdělení, uspořádání a úkoly
- stanovit způsob uvedení sil a prostředků do pohotovosti a místo jejich soustředění
- stanovit místo a čas instruktáže a určit, kdo ji provede
- vytvořit plán spojení a dohodnout způsob zajištění vzájemné informovanosti a součinnosti při výpadku spojení (alternativní spojení)
- stanovit časový harmonogram a obsah hlášení výsledků
- upřesnit výzbroj a výstroj nasazených policistů, včetně technických prostředků, dopravních prostředků, speciálního vybavení a ochranných prostředků
- logisticky zabezpečit pátrací akci (místo odpočinku, sociální zázemí, zdravotnické zabezpečení apod.)⁵⁰

Pronásledování a pátrání po horké stopě

Pátráním po horké stopě se rozumí rychlý sled policejních činností, který je reakcí na událost či nově zjištěnou informaci (stopu) důležitou pro pátrání, je řízen zpravidla integrovaným operačním střediskem či organizačním článkem útvaru policie, plnicím operativní a výkonné úkoly, který je v daném případě odpovědný za pátrání, a jehož cílem je vypátrat hledanou nebo pohřešovanou osobu.⁵¹

Pronásledování tak může být součástí pátrání po horké stopě, může se jednat například o stíhání osoby bezprostředně po spáchání trestného činu. Forma a obsah pronásledování mohou být částečně podobné pátrací akci, rozdílem je však bezprostřednost a rychlost prováděných opatření.

Specifickou formou pronásledování je přeshraniční pronásledování. Jedná se o situaci, kdy mají policisté, kteří ve své zemi pronásledují osobu, která byla přistižena při spáchání nebo při účasti na některém závažném vyjmenovaném trestném činu, možnost pokračovat za stanovených podmínek v pronásledování takovéto osoby na území jiného schengenského státu. Totéž se vztahuje na pronásledování osoby, která je zajištěna nebo zadržena, event. na uprchlého vězně. Pronásledování osoby však musí být odůvodněno urgentností a nemožností předchozí notifikace příslušnému státu, musí se týkat osoby přistižené při činu nebo osoby na útěku za předpokladu, že jde o trestné činy, které jsou uvedeny v čl. 41 odst. 4 písm. a) Schengenské prováděcí úmluvy (např. vražda,

⁵⁰ KOVÁRNÍK, L., Tóth, J. Policejní akce. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. s. 21-22.

⁵¹ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

znásilnění, obchod s lidmi, nedovolená přeprava jedovatého a nebezpečného odpadu) nebo o trestné činy, které jsou důvodem k vydání osoby.⁵²

Využívání zákonných institutů

V tomto případě jde o využívání široké škály zákonných oprávnění, která jsou policii svěřena (převážně příslušným ustanovením zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním - trestního řádu) a jež lze účelně využít zejména při pátrání po osobách. Mezi nejčastěji využívané instituty patří

- *Vstup do obydlí, jiného prostoru a na pozemek*

Zákon o policii umožňuje v § 40 policistovi vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti, dále v případě důvodného podezření, že se v uvedených prostorách nachází zemřelý nebo při pronásledování osoby.

Trestní řád umožňuje v § 83c) policistovi vstoupit do obydlí, jiných prostor nebo na pozemek tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob nebo pro ochranu jiných práv a svobod nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku, dále v případě, že se v uvedených prostorách nachází osoba, na kterou byl vydán příkaz k zadržení, příkaz k zatčení nebo příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody nebo do výkonu ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody, kterou je třeba předvést pro účely trestního řízení, nebo kterou je třeba zadržet.

Nejčastějším případem, využívaným při pátrání po osobách je využití oprávnění ke vstupu do obydlí podle trestního řádu pokud se zde nachází výše konkrétně uvedená hledaná osoba. Jedná se zejména o vstupy do pokojů ubytoven, případně obydlí osob, u kterých se hledané osoby ukrývají. Důležitým aspektem uvedeného oprávnění je skutečnost, že o jeho využití rozhoduje policista sám podle konkrétní situace na základě

⁵² EUROSCOP. Oblasti Schengenské spolupráce. *Euroscop.cz - zpravodajství* [online]. Copyright © 2017 Vláda České republiky 2005-2018 [cit. 07.02.2018]. Dostupné z: <https://www.euroscop.cz/302/sekce/oblasti-schengenske-spoluprace/>

předem zjištěných poznatků a není vázán souhlasem jiného odpovědného orgánu nebo nadřízeného.

- ***Zastavení vozidla a provedení jeho prohlídky***

Zákon o policii umožňuje v § 42 policistovi zastavit dopravní prostředek a provést jeho prohlídku v případě, že pronásleduje pachatele úmyslného trestného činu, nebo pátrá po pachateli úmyslného trestného činu, jestliže má důvodné podezření, že se v dopravním prostředku takový pachatel nachází a dále v případě, pátrá-li po osobách hledaných, pohřešovaných nebo protiprávně se zdržujících na území České republiky.

Typickým případem pro využití oprávnění k zastavení a kontrole dopravního prostředku je bezprostřední pátrání po uprchlém vězni, nebo po pachateli loupežného přepadení, kdy může být zastavování vozidel prováděno formou dopravní uzávěry, nebo při pátrání po nelegálních migrantech.

- ***Podání vysvětlení a prokázání totožnosti***

Zákon o policii umožňuje v § 61 policistovi požadovat potřebné vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých mimo jiné pro vypátrání hledané nebo pohřešované osoby a v § 63 vyzvat k prokázání totožnosti mimo jiné osobu, odpovídající popisu hledané nebo pohřešované osoby.

Oprávnění k požadování vysvětlení je v běžném výkonu služby využíváno v průběhu celého pátrání za účelem zjišťování poznatků k hledané nebo pohřešované osobě. Pokud se jedná o prokázání totožnosti, důležitou podmínkou pro využití tohoto konkrétního ustanovení je skutečnost, že osoba, prokazující totožnost musí svým vzezřením odpovídat popisu hledané nebo pohřešované osoby a policista, provádějící úkon musí mít povědomí o popisu hledané nebo pohřešované osoby. Bezproblémové využití tohoto oprávnění v praxi tak připadá v úvahu zejména tehdy, pokud je pátrání po hledané nebo pohřešované osobě prováděno bezprostředně po oznámení pohřešování nebo vyhlášení pátrání po hledané osobě, může se jednat o pronásledování nebo pátrání po horké stopě. Ve většině případů, kdy je využitím oprávnění k prokázání totožnosti vypátrána hledaná nebo pohřešovaná osoba se jedná o oprávnění, která jsou policii v § 63 svěřena z jiného důvodu, než pro potřeby pátrání po osobách. Hledaná nebo pohřešovaná osoba bývá nejčastěji ztotožněna v případech, kdy je prokazována totožnost osoby podezřelé ze spáchání trestného činu nebo přestupku, od níž je požadováno vysvětlení, zdržující se

v blízkosti místa, kde došlo ke spáchání trestného činu nebo přestupku, která má být předvedena nebo je oznamovatelem.

- *Získávání informací z evidencí a informačních systémů*

Zákon o policii umožňuje v § 66 policistovi požadovat v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu od správce evidence nebo zpracovatele poskytnutí informací z evidence provozované na základě jiného právního předpisu. Jedná se zejména o získávání informací z informačního systému evidence obyvatel, informačního systému evidence cestovních dokladů, katastru nemovitostí, základního registru obyvatel, centrálního registru silničních vozidel nebo centrálního registru řidičů. Získávání informací z nejčastěji využívaného registru osob a registru vozidel je oprávněnému policistovi umožněn přímým přístupem dotazem do IS Bedrunka, který v sobě informace obou databází soustřeďuje. Součástí IS Bedrunka je pak také databáze osob a vozidel v pátrání na území České republiky a databáze mezinárodního pátrání po osobách (SIS a ICIS). Pro potřeby pátrání jsou nejčastěji využívány informace o aktuální podobě hledané osoby dle fotografie z občanského průkazu nebo cestovního dokladu, informace o vztazích na rodinné příslušníky a jejich bydliště, informace k vlastnictví motorového vozidla, kterým se hledaná nebo pohřešovaná osoba může pohybovat.

Informačními systémy provozovanými pro účely pátrání po osobách jsou zejména

- informační systém PATROS
- informační systém PATRMV
- Schengenský informační systém (SIS)
- informační systém Interpolu (ICIS)

Informační systém PATROS (Pátrání po osobách)

Jedná se o informační systém, ve kterém je soustředěna databáze hledaných a pohřešovaných osob, osob, u kterých je pátráno po pobytu a databáze nalezených neznámých mrtvol a kosterních nálezů. Obsahem evidence jsou identifikační údaje osoby včetně nejaktuálnější policii dostupné fotografie, údaje o jejím bydlišti a důvodech pátrání. Součástí je i popis osoby, oblečení a zvláštnosti. K hledaným osobám jsou to i informace k minulé trestné činnosti, operativně taktické údaje a další. Evidence je určena k využití při pátrací činnosti i při práci policejních hlídek v terénu a informace z ní jsou

dostupné při jakékoli běžné lustraci při výkonu služby.⁵³ Za správnost a aktuálnost údajů v databázi odpovídá policista, který vede k osobě pátrací svazek. Ten také mívá oprávnění k doplňování a opravě databáze. Fotografie a základní údaje k osobě lze z tohoto informačního systému přenést na internet do databáze pátrání po osobách, která je provozována na internetových stránkách Policie České republiky. O umístění fotografie hledané nebo pohřešované osoby na internet rozhoduje policista, který vede pátrací svazek podle konkrétní operativní situace. V případě, že by zveřejněním mohlo dojít ke zmaření účelu pátrání, informace o osobě v pátrání se veřejnosti neposkytuje.

Informační systém PATRMV (Pátrání po motorových vozidlech)

I když se zde nejedná o databázi, která by byla primárně využívána při pátrání po osobách, je vhodné ji zmínit. V databázi jsou vedena odcizená motorová vozidla, pracovní stroje a přívěsy. Při pátrání po osobě, která je vlastníkem motorového vozidla, nebo jsou policii známy informace, jakým, vozidlem se hledaná nebo pohřešovaná osoba pohybuje (nemusí se nutně jednat o vozidlo ve vlastnictví hledané nebo pohřešované osoby), lze do databáze zaevidovat tzv. „zájmové vozidlo“ s uvedením podrobností k hledané osobě a případným odkazem na informace v databázi PATROS. Toto vozidlo je pak vedeno v databázi společně s vozidly odcizenými, čímž se zvyšuje pravděpodobnost vypátrání osoby při výkonu běžné policejní činnosti. Důležitou povinností policisty, který vede pátrací svazek k osobě, je vyřazení zájmového vozidla z databáze PATRMV při vypátrání hledané nebo pohřešované osoby.

Schengenský informační systém (SIS) a informační systém Interpolu (ICIS)

SIS je informační systém, který slouží zejména pro pátrání po osobách (hledaných, pohřešovaných, nežádoucích) a věcech. Do systému přispívají všechny členské státy, zásadně přímo, ze svých národních pátracích databází. Záznamy v SIS jsou po vložení členským státem dostupné příslušníkům bezpečnostních složek ostatních států do 120 sekund ve všech jazycích - tudíž srozumitelné pro všechny. Doplňující informace nad rámec záznamů. Členské státy mají povinnost kontrolovat osoby nebo věci v SIS kdykoliv tak činí vůči národním databázím.⁵⁴

⁵³ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. s. 415.

⁵⁴ Schengenský informační systém - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2017 Policie ČR, [cit. 07.02.2018]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx>

V informačním systému PATROS může při evidenci osoby do pátrání odpovědný policista zatřžením příznaku zavést osobu do pátrání v rámci SIS. Aplikace je vytvořena tak, aby neumožnila zavedení osoby do SIS bez zákonného důvodu, kterým je podklad k pátrání po osobě. Do SIS lze zavést osobu pohřešovanou a osobu hledanou. Zvláštností je, že do doby vydání Evropského zatýkacího rozkazu (EZR) ze strany soudu, nelze vypátranou osobu na území cizího státu Schengenského prostoru omezit na svobodě, osoba je vedena v SIS pouze za účelem zjištění pobytu stejně jako osoba pohřešovaná. Při pátrání po pobytu osoby v rámci České republiky nelze toto pátrání zavést do SIS. Do SIS také nelze zavést osobu, která má být dodána k výkonu trestu odnětí svobody bez toho, aby byl na osobu vydán EZR. Může tak dojít k situaci, kdy je osoba, na kterou byl soudem vydán toliko národní příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody, kontrolována na území jiného státu v Schengenském prostoru, ale protože tuto osobu nelze zavést do SIS ani za účelem pátrání po pobytu, tamní policejní orgán není schopen informace o povinnosti nástupu osoby k výkonu trestu odnětí svobody zjistit.

ICIS je obdobným informačním systémem, který je provozován mezinárodní organizací kriminální policie – Interpol, která zajišťuje policejní spolupráci kriminálně-policejní oblasti mezi policejními složkami jednotlivých členských států této organizace⁵⁵ a ve vztahu k pátrání po osobách plní podobný účel jako SIS. Policista při běžném výkonu pátracích činností uvedenou databází na rozdíl od SIS toliko vytěžuje.

Informace významné pro pátrání po osobách jsou dále zpracovávány zejména v informačních systémech

- FODAGEN
- Centrální databáze objektů
- TELEFOTO
- ETR
- Kontrola
- Informační systém cizinců (CIS)
- Centrální evidence vězňených osob

⁵⁵ Policejní akademie ČR. *Interpol* [online]. Copyright © Ministerstvo vnitra 2007 [cit. 07.02.2018]. Dostupné z: <http://www.polac.cz/eu/interpol.html>

Fodagen (Fotografie, Daktyloskopie, Genetika)

Jedná se o celostátní automatizovaný informační systém provozovaný Policií České republiky, který je určen ke vkládání, uchovávání a využívání informací o provedených identifikačních úkonech (například popisování osob, fotografování, daktyloskopování, odebírání biologického materiálu).⁵⁶ Při pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách je využíván zejména pro získání informací k popisu osoby. K evidované osobě je systému veden úřední popis a fotodokumentace (trojdílná fotografie hlavy, fotografie celé postavy, fotografie zvláštních znamení a tetování). Evidence daktyloskopických otisků a genetického materiálu je využívána při ztotožňování neznámých mrtvol (V případech déletrvajícího neúspěšného pátrání po pohřešované osobě jsou do systému Fodagen zavedeny pro účely budoucí identifikace informace o genetickém materiálu přímých příbuzných pohřešovaných osob, stejně tak je třeba před znehodnocením zavést informace o biologickém materiálu samotných neztotožněných mrtvol). Informace ze systému FODAGEN jsou policistou, který vede pátrací svazek manuálně přenášeny do IS PATROS. Osobou, odpovědnou za kvalitní a bezchybné zavedení informací do systému je kriminalistický technik.

CDO (Centrální databáze objektů)

Jedná se o systém, do kterého se v pravidelných intervalech generují data z informačního systému ETŘ a D-ZBRANĚ z jednotlivých databází krajských ředitelství policie. Účelem databáze je poskytnout policistovi přehled o dotazovaném objektu v rámci celé České republiky. Výhodou systému je skutečnost, že objekty jsou vzájemně propojeny vazbami a tedy lze databázi účinně využívat nejen při pátrání po osobách ale i při odhalování a objasňování trestné činnosti. V databázi jsou příkladem vedeny údaje o totožnosti osob a jejich postavení v rámci trestního i přestupkového řízení, telefonních kontaktech, prověřovaných věcech včetně č.j., adresách osob apod. Nevýhodou systému je skutečnost, že není žádným způsobem prováděna kontrola aktuálnosti evidovaných informací, zejména se to týká informací, které jsou v souvislosti s pátráním po osobách zjišťovány nejčastěji: adresa pobytu a telefonický kontakt. Uvedené údaje jsou do systému automaticky generovány z jednotlivých protokolů, které jsou vytvářeny v rámci trestního nebo přestupkového řízení v ETŘ a tedy se jedná o informace, které policii

⁵⁶ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. s. 417.

poskytuje sama dotazovaná osoba. I tak se ale jedná o účinný nástroj v pátrání po osobách v rámci České republiky.

TELEFOTO

Jedná se o informační systém, ve kterém mohou být pro potřeby pátrání po osobách evidovány údaje o neztotožněných mrtvolách, jejich oděvu a věcech, které byly v jejich okolí nalezeny, primárně jsou však informace vkládány do systému PATROS. Do systému telefoto jsou ve většině případů vkládány fotografie neztotožněných pachatelů zachycených kamerovým záznamem pro potřeby trestního řízení. Vkladatelem bývá zpravidla policista SKPV zařazený na oddělení obecné kriminality, schvalovatelem za krajské ředitelství policie pak policista, zařazený na odboru obecné kriminality krajského ředitelství, který se zabývá problematikou pátrání.

ETR (Evidence trestního řízení)

Jedná se o systém, kterým je u policie elektronizováno trestní a přestupkové řízení. V podstatě jde o základní informační systém, ve kterém je veden spis od jeho vzniku až po jeho ukončení. V současné době je povinností policisty do ETR zavádět všechny spisový materiál, který je v rámci trestního nebo přestupkového řízení opatřen ať už přímým vytvářením písemností v systému samotném pomocí nabízených formulářů nebo jejich převedením do elektronické podoby a následným vložením do systému. Každý policista má oprávnění k přístupu do spisového materiálu, u něhož je veden jako hlavní nebo vedlejší zpracovatel. Do jiného spisu není přístup policistovi bez souhlasu hlavního zpracovatele nebo jemu nadřízeného policisty umožněn. Naopak policista oddělení nebo odboru obecné kriminality, zařazený na problematice pátrání po osobách, má nastaven v systému takový přístup, který mu umožňuje nahlížet do všech spisů v rámci jemu podřízeného územního odboru (dříve okresu) nebo kraje a seznamovat se tak i s obsahem všech písemností (výpovědí, zpráv od úřadů nebo zaměstnavatelů atp.), a to včetně obsahu spisů ukončených. Ve vztahu k pátrání po osobách se tak pro potřeby pátrače SKPV jedná o jeden z nejdůležitějších a nejvytěžovanějších systémů zejména proto, že je schopen s vyhodnocením vazeb zjistit a využít informace z ukončených a probíhajících řízení, které mu mohou výraznou měrou napomoci k vypátrání hledané nebo pohřešované osoby.

Kontrola

Jedná se o informační systém, který je při pátrání využíván zejména ke zjištění informací, zda a případně kde byla hledaná nebo pohřešovaná osoba naposledy kontrolována, případně v jakém dopravním prostředku. Jedná se tedy o informace o výskytu osoby v době před vyhlášením pátrání po osobě. Pro potřeby pátrání lze využít zejména údaje o totožnosti ostatních osob, kontrolovaných v rámci jedné kontroly, které mohou disponovat informacemi o současném místě pobytu hledané nebo pohřešované osoby. Primárně je systém Kontrola určen pro potřeby získávání poznatků k osobám, které se pohybovaly v okolí místa, kde došlo ke spáchání trestného činu nebo přestupku.

Informační systém cizinců (CIS)

Jedná se o systém, provozovaný službou cizinecké policie, ve kterém jsou příkladem evidována udělená víza podle zákona o azylu, místa pobytu žadatelů o azyl a azylantů a cizinci s povoleným pobytem na území České republiky. Při pátrání je evidence využívána zejména za účelem zajištění fotografie hledaného nebo pohřešovaného cizince a zjištění adres jeho v minulosti hlášených pobytů. O informace je třeba žádat příslušné pracoviště cizinecké policie, protože policisté základních organizačních článků ani oddělení obecné kriminality nemívají zpravidla k vytěžování systému uděleno oprávnění.

Centrální evidence vězňených osob (CEVO)

Jak již název napovídá, jedná se o evidenci provozovanou vězeňskou službou, ve které jsou evidovány informace o vězňených osobách, místu jejich věznění, době, po kterou mají být osoby ještě vězněny, informace o jejich předchozích trestech, návštěvách ve věznicích a spoluvězňích. Součástí databáze je také samostatně zajišťovaná fotografická dokumentace osoby z doby nástupu k výkonu trestu odnětí svobody (VTOS), kterou lze pro potřeby aktuálního pátrání využít přenesením do systému PATROS. V průběhu pátrání je třeba průběžně sledovat, zda zejména hledaná osoba nenastoupila sama k výkonu trestu. Vězeňskou službou jsou v případě nástupu osoby k VTOS zasílány policii dle místa trvalého pobytu osoby tzv. hlášenky změn, ve kterých je uvedeno, že osoba k VTOS nastoupila nebo byla z věznice propuštěna. Ne vždy ale vede pátrací svazek ten policejní orgán, v jehož teritoriu má hledaná osoba trvalý pobyt (například při souběhu několika různých podkladů k pátrání). Stejně tak je třeba databázi kontrolovat vždy bezprostředně před vyhlášením pátrání po osobě v systému PATROS, nepravidelně jsou zaznamenávány případy, kdy osoba, na kterou byl policii doručen od

příslušného soudce nebo vyššího soudního úředníka příkaz k dodání do VTOS, již k výkonu trestu před doručením příkazu nastoupila sama.

- ***Vyžadování poskytnutí provozních a lokalizačních údajů, dat o době a místě použití elektronického platebního prostředku a informací o době a místě poskytnutí zdravotních služeb***

Zákon o policii umožňuje v § 68 policii žádat pro účely zahájeného pátrání po konkrétní hledané nebo pohřešované osobě a za účelem zjištění totožnosti osoby neznámé totožnosti nebo totožnosti nalezené mrtvoly poskytnutí provozních a lokalizačních údajů od právnické nebo fyzické osoby, která zajišťuje veřejnou komunikační síť nebo která poskytuje veřejně dostupnou službu elektronických komunikací a dále pro účely zahájeného pátrání po konkrétní hledané nebo pohřešované osobě žádat od banky předávání dat o době a místě použití elektronického platebního prostředku hledané nebo pohřešované osoby a od zdravotní pojišťovny nebo poskytovatele zdravotních služeb poskytnutí informací o době a místě poskytnutí zdravotních služeb této osobě.

Všechny tři instituty patří v pátrání po osobách k často využívaným prostředkům. Při zjišťování provozních a lokalizačních údajů je třeba rozlišit dva druhy činností. V prvním případě jsou zjišťovány údaje o provozu konkrétní sledované SIM karty. Údaje jsou poskytovány policistovi operátory mobilních sítí s mírnou prodlevou zpětně. Při vyhodnocení údajů lze nejčastěji zjistit přibližnou lokalitu pobytu hledané nebo pohřešované osoby. Konkrétní místo je však třeba dohledat jiným způsobem, zejména provedeným místním pátráním. Ve druhém případě se jedná o využití speciálního zařízení IMSI CATCHER, veřejnosti známého jako Agáta, které v kombinaci se speciálním softwarem umožňuje přesnou lokalizaci mobilních telefonů.⁵⁷ S využitím zařízení lze lokalizovat přesné místo, kde se hledaná nebo pohřešovaná osoba nachází. Zařízení je při běžném výkonu pátrání využíváno zejména při pátrání po pohřešované osobě v případě, že je ohrožen její život nebo zdraví (ztracené děti, pohřešovaní senioři nebo lidé se zdravotními obtížemi, osoby, u nichž je důvodné podezření z úmyslu spáchat sebevraždu apod.) a použití jiných prostředků pátrání bylo neúčinné. Využití zařízení pro účely vypátrání hledané osoby není vyloučeno. Specifickým požadavkem na použití zařízení

⁵⁷Agáta (zařízení). In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Ag%C3%A1ta_\(za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ag%C3%A1ta_(za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD))

při pátrání po komunikující pohřešované osobě, ztracené v neznámém, příp. nedostupném prostoru (v lese, na horách atp.) je zajistit, aby osoba byla ze strany policie a rodinných příslušníků telefonicky kontaktována co nejméně, aby se předešlo vybití baterie mobilního telefonu a nedošlo tak ke zmaření pátrací akce. Při zjišťování provozních a lokalizačních údajů nedochází ke zjištění obsahu konverzace a dopravovaných zpráv.

Pokud jde o využití oprávnění k poskytnutí informací o době a místě použití elektronického platebního prostředku hledané nebo pohřešované osoby, jedná se o oprávnění, které nebývá při pátrání zcela účinné. Informaci lze využít toliko v případě, že je hledaná osoba v bankovní oblasti aktivní, tedy když je majitelem účtu u konkrétní banky a využívá platební kartu. Jedná se také o informace, které nejsou na rozdíl od evidence zdravotních pojišťoven nikde centrálně soustředěny, a jsou tedy obtížně zjistitelné. Informace o době a místě poskytnutí zdravotních služeb jsou cestou zdravotních pojišťoven hledaných nebo pohřešovaných osob soustřeďovány v pátracím svazku v pravidelných intervalech. Využitelnost těchto poskytnutých informací pro vypátrání osoby je vyšší než v případě zjišťování informací od bank, většina hledaných osob nenavštěvuje lékaře několik let a není vlastníkem účtu u banky ani platební karty, v případech akutních zdravotních obtíží však lze využitím získaných informací osobu vypátrat nejčastěji při hospitalizaci v nemocnici. Při pátrání po totožnosti neznámých mrtvol lze za účelem ztotožnění nejčastěji využít informací od stomatologa nebo specialisty v souvislosti s v minulosti provedenou specifickou operací.

- *Zveřejňování osobních údajů prostřednictvím sdělovacích prostředků*

Zákon o policii umožňuje v § 81 policii zveřejňovat osobní údaje v rozsahu nezbytném k plnění úkolů policie v souvislosti s pátráním po osobách. Zveřejňování informací v hromadných sdělovacích prostředcích představuje velmi efektivní prostředek pátrání po osobách, zejména v případech, kdy policie při pátrání bezúspěšně vyčerpala všechny prostředky pátrání nebo se jedná o pátrání po pohřešované osobě. Policista, který po oznámení pohřešování odpovídá za provedení prvotních úkonů tak od počátku spolupracuje s pracovníky oddělení tisku a prevence příslušného policejního útvaru, kteří následně komunikují s médii. Důležitým aspektem vzájemné komunikace mezi policií, médii a veřejností je poskytnutí tzv. zpětné vazby, tzn. učinění mediálního oznámení o vypátrání osoby a poděkování veřejnosti za spolupráci při pátrání. Pátrání ve

sdělovacích prostředcích se zveřejní vždy, jde-li o dítě v ohrožení nebo o pohřešovanou osobu mladší 15 let, k níž bylo vyhlášeno mimořádné pátrací opatření.⁵⁸

- ***Provádění domovních a osobních prohlídek, prohlídek jiných prostor a pozemků***
- ***Používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků***
- ***Provádění odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a vyžadování údajů o telekomunikačním provozu***

Výše uvedená tři zákonná oprávnění lze zařadit do kategorie, která vyjma oprávnění v § 82 odst. 4 trestního řádu, kdy lze vykonat osobní prohlídku u zadržené osoby a u osoby, která byla zatčena nebo která se bere do vazby, při podezření, že má tato osoba u sebe zbraň nebo jinou věc, jíž by mohla ohrozit život nebo zdraví vlastní nebo cizí, není primárně využívána při pátrání po osobách, ale je využívána k zajištění průběhu trestního řízení, zjištění totožnosti pachatele a zajištění stop a důkazů trestního řízení. Využití uvedených oprávnění při běžných pátracích činnostech není předem vyloučeno, v praxi jsou však uvedené instituty využívány převážně policisty odboru pátrání úřadu při výkonu cíleného pátrání, které bylo zmíněno v kapitole 4.2.

Konkrétně trestní řád umožňuje v § 82 vykonat domovní prohlídku tehdy, je-li důvodné podezření, že v bytě nebo v jiné prostoře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydlí) je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení.

Dále je pověřený policejní orgán podle § 158b až 158f trestního řádu v řízení o úmyslném trestném činu oprávněn používat operativně pátrací prostředky, kterými se rozumí *předstíraný převod*, což je předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, jejíž držení je nepřípustné, která pochází z trestného činu, nebo která je určena ke spáchání trestného činu, *sledování osob a věcí*, kterým je získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky a je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, u zákonem vyjmenovaných trestných činů nebo u jiných úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána *použití agenta*, kterým je příslušník Policie

⁵⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti.

Zákon o policii také umožňuje v § 72 policistovi při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou *informátor*, což je fyzická osoba, která poskytuje policii informace a služby takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce s policií, *krycí prostředky*, kterými je věc včetně krycího dokladu, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie, *zabezpečovací technika*, kterou jsou technické prostředky, zařízení a jejich soubory, používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti a *zvláštní finanční prostředky*, kterými jsou vyčleněné finanční prostředky, které jsou používány k úhradě některých výdajů v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků, používáním operativně pátracích prostředků podle trestního řádu a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby.

Trestní řád pak při splnění zákonem stanovených podmínek umožňuje v § 88 a § 88a je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, u zákonem vyjmenovaných trestných činů nebo u jiných úmyslných trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, Policii České republiky odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Využívání služebních psů a služebních koní

Pro potřeby pátrání po osobách jsou primárně využíváni služební psi, a to zejména při pronásledování pachatele po horké stopě z místa činu a při pátracích akcích po hledaných nebo pohřešovaných osobách v terénu.

Analyzování veřejně dostupných informací

Příkladem lze zmínit analyzování informací, které se k osobě podaří zjistit ze sítě internet z veřejných diskusních fór nebo sociálních sítí jako je Facebook, Badoo, případně Instagram.

Vyhlašování mimořádných pátracích opatření

Mimořádným opatřením se rozumí opatření, směřující k okamžitému plnění úkolů při pátrání po vybraných objektech pátrání na území České republiky, trvající po dobu maximálně 30 dnů ode dne vyhlášení. Vyhláší se v případech hodných zvláštního zřetele a v případech, kdy to vyžaduje operativní situace odborem pátrání úřadu k osobám, kterým hrozí nebezpečí ohrožení života nebo zdraví, a k hledaným osobám, jestliže lze důvodně předpokládat, že se nacházejí na území České republiky.⁵⁹ Informace o aktuálních mimořádných opatřeních jsou policistům v terénu dostupné prostřednictvím služebních mobilních telefonů nebo tabletů v aplikaci MBP – mobilní bezpečná platforma.

Využívání metod a postupů kriminalisticko-technické činnosti

Mezi nejčastěji využívané metody a postupy, využívané při pátrání po osobách a při ztotožňování neznámých mrtvol můžeme zařadit zejména fotografickou dokumentaci, video dokumentaci, zajišťování daktyloskopických otisků mrtvol a jejich následné porovnávání v policejních sbírkách a databázích a zajišťování biologických materiálů mrtvol a jejich následné porovnávání s biologickým materiálem možných příbuzných osob nebo s národní databází DNA. Policisté oddělení a odborů obecné kriminality se specializací na pátrání po osobách bývají zpravidla proškoleni v sestavování portrétní identifikace osob tzv. identikitu, prostřednictvím počítačového software wPORIDOS. K sestavování portrétů se využívají obrazy dílčích obličejových částí (oči, nos, ústa atd.) a doplňků (brýle, vousy atd.), které jsou uloženy v obrazovém katalogu v počítači, přičemž jednotlivé části obličeje lze libovolně měnit a kombinovat. Systém zahrnuje obrazový editor, který lze použít k provádění různých úprav, dokreslování nebo retušování.⁶⁰ Odborné činnosti při ztotožňování neznámých mrtvol a kosterních nálezů jsou zpravidla prováděny policisty specialisty, zařazenými na Odboru kriminalisticko-technických expertiz jednotlivých krajských ředitelství, tito odborníci bývají často soudními znalci v oblasti forensních disciplín jako je genetika, biologie a antropologie.

⁵⁹ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

⁶⁰ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. s. 286.

Používání služebních vrtulníků, plavidel a dalších technických prostředků

K úspěšnému pátrání po osobách se v poslední době často využívá vrtulník. Vrtulník lze využít samostatně nebo současně s některým jiným způsobem pátrání. Osádka vrtulníku s pozorovateli při pátrání po osobách provádí vizuální pozorování, vizuální pozorování s využitím optických přístrojů a využívá technických prostředků, zejména termovize. Při pátrání v terénu lze využít vrtulník k propátrávání terénu, k řízení postupu pátracích skupin, k pronásledování a zadržení pachatelů, k převozu hlídek a skupin nebo k udržování spojení v rámci pátrací akce.⁶¹

O nasazení vrtulníku rozhoduje velitel pátrací akce po schválení příslušným služebním funkcionářem ve služební pohotovosti. Pátrač oddělení obecné kriminality nebo jiný policista s osobní a místní znalostí lokality zpravidla tvoří osádku vrtulníku. Nejčastěji bývá vrtulník nasazován jako podpora při pátrání po pohřešovaných osobách, u kterých je ohrožen život nebo zdraví. Další možností je využití služebních plavidel při pohřešování s podezřením na utonutí, mezi využívanými technickými prostředky nechybí samozřejmě dalekohledy a prostředky osvětlovací techniky. Při pátrání v noci lze využít i noktovizor (přístroj umožňující noční vidění).

⁶¹ KOVÁRNÍK, L. Pátrací a policejní akce. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2002. s. 40-41.

6 Kompletní realizace pátrání po osobách v praxi

Obecný postup při pátrání po osobách by měl vždy probíhat v souladu s příslušným ustanovením odpovídajícího právního předpisu, ať už trestního řádu, zákona o Policii ČR nebo pokynu policejního prezidenta o pátrání. Povinně prováděné úkony jsou v právních předpisech taxativně vymezeny, pokud se však jedná o konkrétní individuální postup a užití odpovídajících forem a prostředků pátrání, záleží zde vzhledem k rozmanitosti a rozdílnosti jednotlivých případů na osobním přístupu, zkušenostech a zodpovědnosti každého policisty, který se pátracích úkonů v jeho průběhu účastní.

6.1 Zahájení a vyhlášení pátrání

Pátrání po osobě zahajuje výkonný organizační článek využitím některého z pátracích prostředků

- na základě žádosti fyzické nebo právnické osoby, nebo
- na základě vlastního rozhodnutí

Pátrání po osobě vyhláší výkonný organizační článek vložением údajů o objektu pátrání do příslušného pátracího systému na základě písemné žádosti zahajujícího útvaru.⁶²

Zahajujícím útvarem bývá zpravidla základní organizační článek Policie ČR. Typickými podklady pro zahájení pátrání po osobě bývají oznámení občanů o pohřešování osoby, žádosti soudů, správních orgánů, příp. jiného policejního orgánu o předvedení, zadržení, zatčení, dodání osoby k výkonu trestu odnětí svobody, případně vypátrání pobytu osoby. Na základě vlastního rozhodnutí pak základní organizační článek zahajuje pátrání zpravidla při pátrání po podezřelé osobě, kdy pátrá po horké stopě.

Pátrání po osobě a tedy zavedení osoby do příslušného pátracího systému, vyhláší odpovědní policisté oddělení obecné kriminality, odboru obecné kriminality nebo odboru pátrání úřadu, podle konkrétní místní nebo věcné příslušnosti. Pátrání po osobách je

⁶² Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

vyhlašováno na základě obdržené žádosti o vyhlášení pátrání, jejíž obsah se liší podle objektu pátrání.

Žádost o vyhlášení pátrání obsahuje

u hledané osoby

- identifikační údaje
- důvod pátrání
- způsob spáchání trestné činnosti
- informace o osobách, s nimiž se hledaná osoba stýká
- příslušné ustanovení právního předpisu, na jehož základě má být omezena její osobní svoboda
- pokyn, jak má být s hledanou osobou po jejím vypátrání naloženo, a kdo ji převezme
- výpis z informačního systému Zájmové osoby policie obsahující informace o kriminální minulosti osoby
- výpisy z dalších informačních systémů dostupných prostřednictvím programu Dotazy do informačních systémů, v nichž jsou vedeny údaje potřebné pro zahájení (vyhlášení) a realizaci pátrání
- informaci o výsledku dotazu do Centrální evidence vězňených osob,
- záznam o provedených šetřeních, úkonech a opatřeních, s výjimkou žádostí příslušných zahraničních orgánů
- informace o tom, zda je hledaná osoba ozbrojená nebo jinak nebezpečná (např. z důvodu nakažlivé choroby), případně zjištěné informace taktického charakteru

u pohřešované osoby

- vyplněný tiskopis oznámení o pohřešované osobě nebo tiskopis oznámení o útěku svěřence školského zařízení či migranta s kopií rozhodnutí soudu o nařízené ústavní výchově, nebo uložené ochranné výchově či předběžném opatření
- záznam o provedeném šetření, úkonech a opatřeních
- fotografie pohřešované osoby

- výpis z informačních systémů dostupných prostřednictvím programu Dotazy do informačních systémů, v nichž jsou vedeny údaje potřebné pro zahájení (vyhlášení) a realizaci pátrání
- informaci o výsledku dotazu do Centrální evidence vězňených osob

u pátrání po totožnosti lidských pozůstatků

- vyplněný tiskopis zpráva o nálezů neznámé mrtvoly
- protokol o ohledání místa nálezů
- fotodokumentaci

u pátrání po pobytu

- identifikační údaje
- důvod pátrání
- výpisy z informačních systému dostupných prostřednictvím programu Dotazy do informačních systémů, v nichž jsou uvedeny údaje potřebné pro zahájení (vyhlášení) a realizaci pátrání
- informaci o výsledku dotazu do Centrální evidence vězňených osob
- záznam o provedených šetřeních, úkonech a opatřeních⁶³

O identifikačních úkonech, které jsou vyžadovány při vyhlášení pátrání po hledané osobě a při pátrání po pobytu osoby, bylo pojednáno v kapitole 4.1. Účelem stanovení obsahu žádosti o vyhlášení pátrání podle konkrétního objektu pátrání je skutečnost, že osoby bývají nezdřídka vypátrány policisty základního organizačního článku při provádění stanovených prověrek a lustrací. Hledaná nebo pohřešovaná osoba je tedy zaváděna do příslušných pátracích databází až v případech, kdy jsou vyčerpány všechny možnosti k jejímu nalezení, stanovené v obsahu žádosti o vyhlášení pátrání.

Jednotlivá krajská ředitelství Policie ČR postupují při vyhlášení pátrání podle vlastní metodiky v případech, kdy má být pátrání zahájeno na základě žádosti soudu nebo správního orgánu. Příkladem u Krajského ředitelství Policie ČR Olomouckého kraje jsou žádosti doručovány přímo oddělení obecné kriminality a osoby jsou zaváděny do pátracích databází ihned po obdržení podnětu od soudu nebo správního orgánu. Pátrání po osobě je tak v těchto případech zahájeno jeho vyhlášením.

⁶³ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

6.2 Průběh pátrání po osobách

Pátrání po osobách je prováděno subjekty, popsány v kapitole 4.2 a v jeho průběhu jsou využívány formy a prostředky, blíže popsané v kapitole 5.

Podle konkrétního objektu pátrání existují určitá specifika, na která je třeba se při pátrání po osobě zaměřit a je stanoven postup, který je třeba dodržet.

Některá z důležitých specifík při pátrání po osobách:

- při pátrání po uprchlém vězni, ozbrojeném vojenském zběhovi, osobě, které bylo uloženo ochranné opatření, osobě, která uprchla ze zařízení pro zajištění cizinců nebo osobě, která trpí nakažlivou chorobou, se pátrání vyhláší neprodleně po obdržení oznámení o útěku
- vyhlášíjící útvar je oprávněn vyžádat odběr biologického materiálu u osoby biologicky příbuzné s pohřešovanou osobou
- je-li pohřešovanou osobou dítě v ohrožení, vyhlášíjící útvar za účelem zveřejnění pátrání prostřednictvím Národního koordinačního mechanismu pátrání po pohřešovaných dětech neprodleně kontaktuje tiskové pracoviště krajského ředitelství policie, kterému předá podklady nezbytné pro zveřejnění pátrání po dítěti v ohrožení, může vyžádat vyhlášení mimořádného pátracího opatření, s ohledem na okolnosti konkrétního případu může vyžádat spolupráci psychologa či krizového intervenanta policie k zajištění komunikace s rodinou dítěte v ohrožení a k poskytnutí krizové intervence, může zajistit součinnost s policisty, specializovanými na problematiku mládeže
- při pátrání po osobě je třeba provádět prověrky zdravotnických a ubytovacích zařízení, vyžadovat provozní a lokalizační údaje od právnické nebo fyzické osoby zajišťující veřejnou komunikační síť nebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací a informace o době a místě použití elektronického platebního prostředku nebo poskytnutí zdravotní péče⁶⁴

Po vyhlášení pátrání jsou policistou, odpovědným za pátrání dokumenty k pátrání soustředěny ve specifickém spisu – *pátracím svazku*. Ten je veden v elektronické podobě v informačním systému ETŘ, případně také v listinné podobě.

⁶⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

Pátrací svazek obsahuje

- podnět k vyhlášení pátrání nebo žádost o vyhlášení pátrání
- výpisy z dotazů provedených do informačních systémů v průběhu pátrání
- výpis záznamu o vyhlášení pátrání v informačním systému PATROS (neplatí pro odbor mezinárodní policejní spolupráce)
- další dokumenty vzniklé v průběhu pátrání (např. záznamy o provedených šetřeních, prověrkách, opatřeních, žádost o poskytnutí provozních a lokalizačních údajů, zdravotní dokumentace poskytnutá pro účely identifikace)
- záznam o kontrole s uvedením uložených úkolů včetně termínu jejich splnění (s výjimkou odboru pátrání úřadu a odboru mezinárodní policejní spolupráce)
- po ukončení pátrání výpis záznamu o odvolání pátrání v informačním systému PATROS (neplatí pro odbor mezinárodní policejní spolupráce); v případě, že při pátrání proběhla součinnost s odborem mezinárodní policejní spolupráce, také dokument, kterým byl odbor mezinárodní policejní spolupráce vyrozuměn o skutečnostech vedoucích k ukončení pátrání.⁶⁵

Součástí pátracího svazku jsou tak dokumenty o provedených šetřeních a prověrkách, které opatřil zahajující útvar při přijetí oznámení a následně všechny další dokumenty, které při pátrání opatřil policista, odpovědný za vedení pátracího svazku. Obsahuje tedy informace o všech úkonech, které byly v souvislosti s pátráním po osobě provedeny. Na jednu hledanou nebo pohřešovanou osobu, příp. pátrání po totožnosti neznámé osoby či lidských pozůstatků se zakládá jeden pátrací svazek. Pátrací svazek je uzavřen okamžikem vypátrání osoby. Nastane-li po vypátrání osoby zákonný důvod k opětovnému zahájení a vyhlášení pátrání po osobě, je zakládán nový pátrací svazek. I když pátrací svazek vede vždy policista, zařazený ve Službě kriminální policie a vyšetřování na problematice pátrání, je třeba úzké součinnosti s policisty základních organizačních článků při zjišťování informací k objektu pátrání.

6.3 Postup po vypátrání osoby

Pátrání po osobě je zpravidla ukončeno okamžikem jejího vypátrání. Konkrétní postup u jednotlivých objektů pátrání je stanoven pokynem policejního prezidenta.

⁶⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

Organizační článek, který osobu vypátral, postupuje zpravidla podle žádosti uvedené v pátracích systémech či pokynů vyhlášujícího útvaru.

Některé z důležitých postupů a povinností při vypátrání osoby:

- při vypátrání osoby, kdy podkladem k vyhlášení pátrání bylo pátrání po pobytu osoby, ať už pro potřeby policejního orgánu nebo soudu, policista zjistí od vypátrané osoby její současný pobyt, případně předvolá osobu k podání vysvětlení dle požadavku dožadujícího orgánu, osobu však neomezuje na osobní svobodě
- o vypátrání pohřešované osoby starší 18-ti let se vyrozumí oznamovatel toliko v případě, když s tímto vypátraná osoba souhlasí, pokud s vyrozuměním nesouhlasí, oznamovateli se pouze sdělí, že pátrání bylo ukončeno
- o vypátrání osoby se vždy vyrozumí útvar nebo orgán, který dal k pátrání po osobě podnět nebo se k již vyhlášenému pátrání po osobě připojil s vlastním požadavkem
- organizační článek, který osobu vypátral, sepíše bez zbytečného odkladu úřední záznam, v němž uvede okolnosti vypátrání osoby, všechny skutečnosti týkající se vypátrané osoby, zejména místa pobytu, kontaktních údajů (telefonu, e-mailu apod.) a kontaktních osob, zejména pro potřeby budoucího možného využití v trestním řízení nebo při následném opakovaném pátrání po stejné osobě

Pátrání po osobě, totožnosti neznámé osoby či lidských pozůstatků kromě vypátrání osoby dále končí prokazatelným úmrtím osoby, pominul-li důvod pátrání, ztotožněním nalezených lidských pozůstatků a uplynutím 20 let od vyhlášení pátrání; to neplatí, je-li stále platný podklad, na jehož základě bylo pátrání vyhlášeno (např. příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody)⁶⁶

⁶⁶ Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.

7 Kazuistika

V kazuistice bude uvedeno několik případů s rozdílnými objekty pátrání. U všech případů jsem byl v době působení na oddělení obecné kriminality jako pátrač odpovědný za pátrací svazky a za opatření, prováděná v souvislosti s pátráním. Konkrétně využívaná zákonná oprávnění nebudou v kazuistice podrobně vyjmenovávána, kazuistika je zaměřena na poskytnutí obecné představy o konkrétním průběhu pátrání.

7.1 Pátrání po podezřelé osobě cizí státní příslušnosti

Dne 2.4.2015 byla na 1. oddělení obecné kriminality SKPV Olomouc, pracoviště pátrání doručena žádost policejního orgánu Dopravního inspektorátu Olomouc o vyhlášení pátrání po osobě cizí státní příslušnosti (členského státu EU – Rumunsko) M.D., pro podezření ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Jednání podezřelého mělo spočívat v tom, že řídil motorové vozidlo v době, kdy mu měl být soudem v Blansku vysloven zákaz řízení. Státní zástupce OSZ v Olomouci udělil v rámci dozoru nad přípravným řízením policejnímu orgánu předchozí souhlas k zadržení podezřelé osoby ve smyslu ust. § 76/1 tr. řádu. Policejní orgán DI Olomouc zahájil úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání výše uvedeného trestného činu až na základě doručeného trestního příkazu z OS Blansko. Důvodem k zahájení úkonů trestního řízení byla skutečnost, že osoba byla policejním orgánem DI Olomouc předtím řešena za dopravní přestupek - překročení povolené rychlosti na teritoriu města Olomouc, a to v době, kdy nebyla do Evidenční karty řidiče ještě zanesena informace o zákazu řízení.

K žádosti o vyhlášení pátrání policejní orgán přiložil negativní zprávy o provedeném šetření v místě posledního známého pobytu a zaměstnání hledaného, realizované formou dožádání policejnímu orgánu v Plzni a v Praze a negativní zprávu o lustraci v evidencích cizinecké policie. Informaci o místě zaměstnání a pobytu zjistil od OSSZ Olomouc, kde byl hledaný veden v registru pojištěnců. Dále byl dodán výpis z Evidenční karty řidiče, ze kterého vyplývalo, že byl hledaný v roce 2014 před rozhodnutím OS v Blansku odsouzen za obdobný trestný čin Okresním soudem ve Znojmě.

Na základě doručených písemností bylo po osobě vyhlášeno oddělením obecné kriminality celostátní pátrání a byl k osobě založen pátrací svazek. Informace k popisu osoby ani fotografie osoby nebyly k žádosti dodány. Po provedení prvotních lustrací v informačních systémech a opatření čísel dokladů, kterými se osoba v ČR při trestních řízeních prokazovala, byla odpovědným pátračem SKPV cestou Odboru mezinárodní policejní spolupráce Praha zaslána elektronicky formou ETR žádost o prověrku pobytu osoby M.D. v Rumunsku a o dodání fotografie osoby. V obdržené odpovědi bylo policejnímu orgánu sděleno, že hledaná osoba neprochází jejich evidencemi, uváděná adresa pobytu v Rumunsku neexistuje, stejně tak jako doklady totožnosti (občanský průkaz a řidičský průkaz), resp. Jeden z dokladů stejného evidenčního čísla byl vydán jiné osobě opačného pohlaví. Osoba neexistující totožnosti tak byla po obdržení poslední informace z Rumunska dne 12.5.2015 vyřazena z databáze hledaných osob a pátrání po osobě v rámci pátracího svazku bylo ukončeno.

Na uvedeném případě lze demonstrovat nutnost hodnověrného ověření totožnosti osoby před vyhlášením pátrání po osobě, zejména u cizinců nejen ve vztahu k pátrání po osobě, ale ve vztahu k celému průběhu trestního řízení. Ověření totožnosti mělo být provedeno odpovědným policejním orgánem již v první fázi prvního trestního řízení proti osobě, která se, jak bylo později zjištěno, prokazovala padělanými doklady na jméno neexistující osoby. Nemohlo by tak dojít k situaci, kdy byl v konečné fázi jedním z dotčených soudů vydán příkaz k dodání osoby neexistující totožnosti k výkonu trestu odnětí svobody. V tomto konkrétním případě trvalo od elektronického zaslání žádosti do Rumunska cestou OMPS Praha vyřízení požadavku se zpětným doručením žadateli cestou OMPS Praha celkem sedm dní.

7.2 Pátrání po totožnosti neznámé mrtvoly

Dne 8.12.2014 bylo cestou linky tísňového volání přijato na OOP ČR Olomouc 4 oznámení o nález mrtvého muže v opuštěném bývalém vojenském objektu v Olomouci. Podle dostupných informací ověřených na Charitě v Olomouci se mohlo jednat o bezdomovce, jistého N.K., občana Polska, který se v poslední době pohyboval po Olomouci a v opuštěném bývalém vojenském objektu nepravdělně přespával. Následně byly prováděny policejním orgánem ve smyslu ust. § 158 odst. 1 tr. řádu úkony trestního řízení za účelem prověření skutečností, zda v souvislosti se smrtí osoby nedošlo ke spáchání trestného činu.

Protože se na místě ani následně provedeným šetřením komisaře SKPV nepodařilo zjistit a prokázat totožnost mrtvého muže, byly úkony za účelem zjištění totožnosti prováděny ve spolupráci s pracovištěm 1. OOK SKPV Olomouc – pátrání. Na místě nálezu byla vypracována zpráva o nálezu mrtvoly. Prvotní úkony byly zaměřeny na potvrzení, příp. vyvrácení možné totožnosti osoby N.K. V prostorách Ústavu soudního lékařství FN v Olomouci byly ve spolupráci s kriminalistickým technikem zajištěny daktyloskopické otisky zemřelého a byla provedena podrobná fotodokumentace pro potřeby případného ztotožnění. Lustrací v dostupných databázích bylo z ETŘ zjištěno, že osobě N.K. byla v listopadu 2014 uložena policistou Oddělení cizinecké policie v Olomouci bloková pokuta na místě nezaplacená z důvodu porušení povinnosti vyplývajících z ustanovení § 103 písm. d) zák. č. 326/99 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (nemohl prokázat svoji totožnost, protože neměl doklad totožnosti). Ztotožnění při udělení blokové pokuty proběhlo tehdy cestou společného pracoviště Oddělení zahraničních vztahů Chotěbuz. Policista, který blokovou pokutu tehdy udělil, potvrdil podle předložené fotografie, že se jedná o osobu, která byla tehdy podle fotografie polskými kolegy ztotožněna jako N.K.

Pátračem SKPV Olomouc pak bylo provedeným šetřením zjištěno, že osoba N.K. má v Polsku vedenou daktyloskopickou kartu, elektronicky formou ETŘ byla cestou OMPS Praha uvedená karta vyžádána k porovnání s otisky prstů zemřelého. Srovnání bylo následně provedeno pracovištěm Odboru kriminalisticko-technických expertíz Frýdek Místek. Zemřelý byl na základě srovnání otisků prstů s otisky na daktyloskopické kartě ztotožněn jako N.K., čímž byly úkony ve vztahu ke zjištění totožnosti neznámé mrtvoly ze strany pátrače SKPV Olomouc ukončeny.

Na uvedeném případě lze demonstrovat užití prostředků a forem pátrání za účelem ztotožnění neznámé mrtvoly, zajímavostí v tomto konkrétním případě bylo následné zjištění skutečnosti, že na osobu N.K. byl soudem v Polsku vydán příkaz k dodání osoby do výkonu trestu odnětí svobody, přičemž v době platnosti uvedeného příkazu byla osoba kontrolována na území ČR. I když byla zřejmě dle interního aktu řízení policisty provedena při provádění služebního úkonu lustrace v databázi hledaných a pohřešovaných osob, nebylo možno, vzhledem k již zmiňované skutečnosti, že osobu nelze v případě vydání toliko národního příkazu k dodání osoby do výkonu trestu odnětí svobody zavést jako hledanou do informačního systému SIS, tuto informaci z informačního systému zjistit. Osoba tak byla vzhledem k tomu, že nebyl vydán Evropský zatýkácí rozkaz, vedena v databázi hledaných osob pouze na území Polska.

7.3 Pohřešování seniora

V neděli dne 17.4.2016 v 09:45 hodin bylo na linku tísňového volání přijato cestou strážníka Obecní policie Štěpánov, že se od 07:00 hodin pohřešuje seniorka M.N., ve věku 82 let, která odešla z místa svého bydliště v obci Liboš k příbuzným ve stejné obci, přičemž do domu, vzdáleného cca. 200 metrů již nedorazila. Mobilní telefon u sebe neměla a vzhledem k Alzheimerově nemoci by mohla být dezorientovaná. K popisu oblečení nebylo nic bližšího zjištěno, měla mít na sobě papuče a zelené tepláky. Před oznámením pohřešování na policii byla v okolí provedena opatření strážníkem obecní policie, informace o pohřešování byla vyhlášena obecním rozhlasem a společně s rodinnými příslušníky, kteří pohřešování oznámili, bylo provedeno pátrání v bezprostředním okolí, které však nebylo úspěšné.

Na základě oznámení o pohřešování byla na místo vyslána hlídka místně příslušného OOP ČR Šternberk, která zajistila vyhotovení oznámení o pohřešované osobě, podání vysvětlení od rodinných příslušníků a podala integrovanému operačnímu středisku Policie ČR Olomouc informaci o situaci na místě. Podle rodinných příslušníků se pohřešovaná ve vzpomínkách často vracela do dob, kdy žila v Olomouci, a proto rodina nevyloučila, že by se mohla pohybovat ve směru na 14 km vzdálenou Olomouc.

Informace o pohřešování s popisem seniorky byla následně předána hlídkám Policie ČR v Olomouci, hlídkám Městské policie v Olomouci a dispečerovi Dopravního podniku města Olomouc. Vzhledem ke skutečnosti, že pohřešování bylo řešeno v neděli mimo obvyklou pracovní dobu, byli za účelem organizování a řízení pátrací akce na místo přivoláni vedoucí pracovník za OOP a pátrač v dosahu.

Informace o pohřešování byla opakovaně vyhlášena v okolních obcích rozhlasem. Do pátrací akce, která probíhala v okolí obce Liboš byly zapojeny dostupné hlídky Policie ČR v počtu 12-ti policistů, příslušníci Sboru dobrovolných hasičů Liboš a Štěpánov a službu konající příslušníci Obecní policie Štěpánov.

V průběhu pátrání byly od veřejnosti přijímány telefonicky informace o možném výskytu pohřešované, informace o výskytu pohřešované a její vzdálenosti od obce Liboš se lišily, všechny byly průběžně ověřovány. Podle obsahu získávaných poznatků bylo pátráno zejména ve směru na město Uničov, vzdálené od obce Liboš cca. 15 km. Rodinní příslušníci nevyloučili, že by byla seniorka schopna pěšky takovouto vzdálenost ujít.

V 16:00 hodin byl na pomoc při pátrání se souhlasem odpovědného služebního funkcionáře povolán policejní vrtulník.

Vzhledem k tomu, že pátrací akce v okolí nebyla úspěšná, byla pohřešovaná osoba v 17:50 hodin pátračem zavedena do informačního systému PATROS, informace o pohřešování tak byla dostupná policii na celém území ČR a veřejnosti na internetových stránkách Policie ČR. Současně byly o pomoc cestou Oddělení tisku a prevence Policie ČR Olomouc požádány sdělovací prostředky, informace o pohřešování byly zveřejněny na internetu v regionálním tisku a v regionálních rozhlasových stanicích.

Se soumrakem byla pátrací akce ukončena a bylo ukončeno pátrání za použití policejního vrtulníku. Úkony v souvislosti s pátráním po pohřešované osobě nicméně probíhaly v rámci běžného výkonu služby i v nočních hodinách. O obsahu provedených pátracích opatřeních byly zúčastněnými policisty průběžně zpracovávány úřední záznamy.

Následující den byla pátrací akce v okolí obnovena se zaměřením na prozkoumání blízkého vodního toku. Při pátrání byla využita policejní čtyřkolka a policisty byly fyzicky zkontrolovány oba břehy blízkého vodního toku. V průběhu pátrání bylo stanoveno několik pátracích verzí: pohřešovaná se mohla stát obětí násilného trestného činu nebo dopravní nehody a tedy se v blízkosti nemusela nacházet, mohla se stát obětí nehody, mohla vzhledem k Alzheimerově nemoci přebývat u někoho cizího v obci bez jeho vědomí, mohla z místa odjet prostředky hromadné dopravy neznámo kam. Současně byly jako reakce na vyhlášení ve sdělovacích prostředcích přijímány a prověřovány další informace od veřejnosti o možném výskytu pohřešované, příkladem v Prostějově, vzdáleném 35 km. S využitím dostupných sil a prostředků se však policii nepodařilo pohřešovanou osobu vypátrat.

V 17:45 hodin dne 18.4.2016 cestou strážníka OP Štěpánov přijato oznámení o nalezení pohřešované. Tu našel promrzlou myslivec v lese za Štěpánovem ve směru na Střeň ve vzdálenosti max. 5 km od obce Liboš. Na místo byla přivolána lékařská pomoc, která poskytla nalezené osobě ošetření. Pátrání po pohřešované bylo následně odvoláno. O vypátrání osoby byl vyrozuměn oznamovatel.

Pohřešovaná k věci při podání vysvětlení uvedla, že zabloudila a pak zůstala v lese do doby, než byla myslivcem nalezena, protože nebyla schopna z místa odejít.

V tomto konkrétním případě byla nakonec seniorka nalezena včas živá, i když k jejímu nalezení napomohla spíše náhoda, než prováděná pátrací opatření ze strany Policie ČR. Typická pátrací akce ve stanoveném prostoru zde kromě propátrání okolí vodního toku vzhledem k okolnostem případu nebyla provedena, pátrání policejních hlídek probíhalo zejména v obci Liboš, na okolních komunikacích a v okolních obcích. Z uvedeného příkladu je zřejmé, že ne vždy jsou informace, získané od občanů v souvislosti s vyhlášením pohřešování ve sdělovacích prostředcích relevantní. Nikdy však nelze vyloučit jejich pravdivost a spolupráce s občany je při pátrání po pohřešované osobě obecně velice důležitá. Ani použití policejního vrtulníku neznamená vždy stoprocentní úspěšnost při vypátrání osoby. Ke každému pátrání po pohřešované osobě je tak třeba přistupovat individuálně a v maximální míře využívat dostupné síly a prostředky, které může v tu konkrétní dobu Policie ČR poskytnout nebo zajistit.

Závěr

V bakalářské práci byly popsány a zhodnoceny postupy v pátrání po osobách a v souladu s cílem práce byl vypracován ucelený přehled o kompletní činnosti na úseku pátrání v rámci Policie České republiky. Práce tak může komplexně objasnit laické veřejnosti i jednotlivým policistům, přímo se neúčastnících pátracích úkonů, postupy při pátrání po osobách s využitím informací z praxe.

Nedílnou součástí úspěšného pátrání po osobách v rámci Policie České republiky je spolupráce všech policejních složek a policistů na tom či onom konkrétním pátrání zúčastněných a přijmutí osobní zodpovědnosti za prováděné úkony, zejména v situacích, kdy je ohroženo lidské zdraví nebo život, při pátrání po pohřešovaných seniorech nebo dětech.

Při rozpracování problematiky bylo zjištěno, že v případě pátrání po osobě, která je podezřelá ze spáchání přestupku, nelze využít možnosti vyhlášení osoby do systému celostátního pátrání. Je logické, že funkčnost systému závisí na kvalitě a aktuálnosti obsažených dat a v případě doplňování databáze o osoby, hledané policejním orgánem pro podezření ze spáchání „pouhého“ přestupku, by se množství dat neúměrně navýšilo, což by jistě mělo vliv na celkový chod systému a administrativu s tím spojenou. Jestliže je však dána možnost požádat o vyhlášení osoby do celostátního pátrání správním orgánu v případě správního řízení, mohla by být tato možnost poskytnuta v omezené formě i policejnímu orgánu. Příkladem by mohly být záznamy osob hledaných pro podezření z přestupku automaticky vyřazeny při jeho promlčení a při pátrání po osobě podezřelé z přestupku na základě žádosti policejního orgánu by nemusel být zakládán pátrací svazek. Hlavním smyslem by bylo získání možnosti vypátrání osoby při náhodné kontrole a lustraci v databázi hledaných a pohřešovaných osob. Nehledě na skutečnost, že v mnohých případech se přestupková věc ke správnímu orgánu vzhledem k nemožnosti vypátrat osobu a zajistit její podání vysvětlení vzhledem k promlčení nedostane. Omezení možnosti vkladu by mohlo spočívat ve stanovení okruhu spáchaných přestupků podle závažnosti a nebezpečnosti.

Dalším možným opatřením ve vztahu k zajištění vyšší úspěšnosti v pátrání po hledaných osobách v rámci EU by mohla být možnost zavedení příznaku do SIS u osob, na které byl v domovské zemi vydán pouze národní příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody a u kterých neexistuje jiný důvod k vedení v databázi SIS. Zejména za

současného stavu, kdy lze kdykoliv cestovat takřka bez omezení po většině území Evropy, by bylo vhodné upravit postup při pátrání takovým způsobem, aby bylo možno informaci o příkazu z informačního systému alespoň zjistit, a následně po vydání EZR ze strany příslušného národního soudu ji operativně využít za účelem vypátrání a zadržení hledané osoby, viz. příklad, uvedený v kazuistice. Určitou možností by bylo automatické vydávání EZR při vydání příkazu k dodání osoby do výkonu trestu odnětí svobody, tato myšlenka by však nebyla nejen vzhledem k vlastním legislativám jednotlivých členských zemí EU snadno uskutečnitelná. I zde by samozřejmě došlo k navýšení administrativy a požadavků kladených na chod SIS, i zde by se mohla být stanovena kritéria pro vklad do SIS nebo pro vydání EZR podle výše trestu nebo obsahu spáchaného činu.

V globále je systém pátrání po osobách v rámci Policie České republiky nastaven dobře, nezbývá než doufat, že se úspěšnost v pátrání při využití popsaných forem a prostředků v souladu s uvedenou legislativou bude zvyšovat jak ve vztahu k pátrání po hledaných osobách, tak zejména při pátrání po osobách pohřešovaných.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2015. 414 s. ISBN 978-80-7380-547-0.
2. KOVÁRNÍK, L. *Pátrací a policejní akce*. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2002. 149 s. ISBN 80-7251-102-5.
3. KOVÁRNÍK, L., Tóth, J. *Policejní akce*. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. 224 s. ISBN 978-80-7251-311-6.
4. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I*. Praha : Themis, 1997. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.
5. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha : Police History, 1999. 230 s. ISBN 80-902670-0-9.
6. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III*. Praha : Police History, 2001. 230 s. ISBN 80-86477-01-0.
7. MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva IV*. Praha : Police History, 2011. 291 s. ISBN 978-80-86477-55-8.
8. PORADA, V. a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 1018 s. ISBN 978-80-7380-589-0.
9. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6.
10. VANGELI, B. *Zákon o policii České republiky. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2009, 458 s. ISBN 978-80-7400-142-0.

Elektronické zdroje

1. Agáta (zařízení). In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Ag%C3%A1ta_\(za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Ag%C3%A1ta_(za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD))
2. EUROSCOP. Oblasti Schengenské spolupráce. *Euroscop.cz - zpravodajství* [online]. Copyright © 2017 Vláda České republiky 2005-2018 [cit. 07.02.2018].

- Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/302/sekce/oblasti-schengenske-spoluprace/>
3. Policejní akademie ČR. *Interpol* [online]. Copyright © Ministerstvo vnitra 2007 [cit. 07.02.2018]. Dostupné z: <http://www.polac.cz/eu/interpol.html>
 4. Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2017 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 06.02.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/narodni-koordinacni-mechanismus-patrani-po-pohresovanych-detech.aspx>
 5. Schengenský informační systém - Policie České republiky. *Úvodní strana - Policie České republiky* [online]. Copyright © 2017 Policie ČR, [cit. 07.02.2018]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/schengensky-informacni-system.aspx>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb. ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. částka 91. s. 4086-4116. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>. ISSN 1211-1244.
2. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb. ze dne 9. prosince 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*. částka 66. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1101>>. ISSN 1211-1244.
3. Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání.
4. Katalogový soubor typové činnosti STČ 07/IZS – Typová činnost složek IZS při společném zásahu Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu, č.j. PO374-4/IZS-2007, novelizováno MV-27500/IZS-2010. Dostupné také z <http://www.hzscr.cz/soubor/stc-zpat07-final-pdf.aspx>

Seznam zkratek

CDO – Centrální databáze objektů

CEVO – Centrální evidence vězněných osob

CIS – Cizinecký informační systém

ČR – Česká republika

DI – Dopravní inspektorát

ETR – Elektronické trestní řízení

EU – Evropská unie

EZR – Evropský zatýkací rozkaz

FODAGEN – Fotografie, Daktyloskopie, Genetika

ICIS - Interpol Criminal Information System (Informační systém Interpolu)

IMSI - International Mobile Subscriber Identity (unikátní číslo SIM karty)

IS – Informační systém

MBP – Mobilní bezpečná platforma

OKTE – Odbor kriminalisticko-technických expertíz

OMPS – Odbor mezinárodní policejní spolupráce

OOK – Oddělení obecné kriminality

OOP ČR – Obvodní oddělení Policie České republiky

OP – Obecní policie

OS – Okresní soud

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

OSZ – Okresní státní zastupitelství

PATRMV – Pátrání po motorových vozidlech

PATROS – Pátrání po osobách

PORIDOS – Portrétní identifikace osob

SIM - Subscriber identity module (Účastnická identifikační karta mobilního operátora)

SIS – Schengenský informační systém

SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování

SNB – Sbor národní bezpečnosti

VB – Veřejná bezpečnost

VKÚ – Všeobecná kriminální ústředna

VTOS – Výkon trestu odnětí svobody